

1

MERCAT DE TREBALL

RESUM

El registre de treballadors afiliats a la Seguretat Social al llarg del 2004 ha estat de 399.278 persones. Aquests resultats són els millors que s'han donat fins ara, ja que mai en la història de la sèrie no hi havia hagut tantes persones cotitzant a les nostres illes. En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat en el sector de la indústria disminueix el nombre d'ocupats, igual que en el sector de la construcció —encara que menys que l'any passat—, mentre que creix en l'agricultura i en els serveis.

La creació d'ocupació d'aquest any 2004 s'ha concentrat en el sector serveis. No obstant això, dins el mateix sector serveis s'observen diferències significatives segons el tipus d'activitat. Així mateix, s'ha d'assenyalar la importància creixent del col·lectiu de treballadors estrangers, en especial els de països de fora de la Unió Europea: el total de la població estrangera afiliada a la Seguretat Social al llarg del 2004 ha estat, com a mitjana, de 46.177 persones, xifra que suposa un increment del 7,8% respecte de l'any passat. D'altra banda, la taxa d'atur s'ha situat en el 9% de mitjana durant l'any 2004. Les Illes Balears en el rànquing per comunitats autònomes se situen en la cinquena posició pel que fa a la taxa d'atur més baixa. Quant als índexs de qualitat del treball, la nostra comunitat ocupa un lloc capdavanter, la qual cosa s'explica pel bon comportament dels indicadors relatius a les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur. Una anàlisi dels indicadors de l'Estratègia europea per a l'ocupació ens mostra, que les Illes Balears, si bé es troben en una posició millor que la resta de l'Estat, encara no compleixen els objectius que estableix la Comissió Europea a la Cimera de Lisboa.

Amb referència a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva, una peça bàsica en l'estructura de la negociació col·lectiva balear és la negociació col·lectiva sectorial. Els convenis col·lectius sectorials més significatius de la comunitat autònoma balear pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses que afecten són els de l'hoteleria, la construcció i el comerç.

Respecte de l'activitat del Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB), al llarg del 2004 el nombre d'expedients que va tramitar aquest organisme és de 4.985, tots els quals —llevat un arbitratge— són de conciliació/mediació. Globalment considerada, l'activitat del TAMIB s'ha incrementat en 855 expedients, és a dir, un 20,70%, percentatge pràcticament igual al de l'any passat.

Finalment, en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, s'analitza tant el marc normatiu com l'activitat administrativa pública i privada en la prevenció de riscos laborals. Quant a la sinistralitat laboral, tot i que continua una línia de millora —tret dels accidents mortals, que s'han duplicat respecte de l'any anterior—, segueix sent un factor que mereix una atenció especial.

1.1.

PANORAMA GENERAL DE L'OCUPACIÓ

Basam l'anàlisi de l'ocupació de l'any 2004 en la informació que s'ha pogut extreure de l'estadística d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS) i de l'enquesta de població activa (INE-EPA).¹ També inclouem en aquest apartat una anàlisi de l'evolució que han experimentat el 2004 els índexs de qualitat del treball (IQT), tant per a les Illes Balears com per a la resta de comunitats autònomes.

1.1.1. ANÀLISI DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

Segons les dades d'afiliació (el registre de treballadors d'alta, la població ocupada registrada al final de mes) en els diferents règims de la Seguretat Social, observam que el nombre de treballadors ocupats a les nostres illes al llarg del 2004 és de 399.278 persones, la qual cosa, per comparació a les dades del 2003, suposa un increment de 6.810 treballadors ocupats, fet que, en termes percentuals, equival a un 1,7% d'increment.

En l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat observam que en el sector de la indústria disminueix el nombre d'ocupats, igual que en el sector de la

1. Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques, vegeu: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2001*, p. 372 i 373.

QUADRE II-1. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2003-2004)

	2003	2004	Variació	(%)
Agricultura	9.634	9.750	116	1,2
Indústria	31.537	30.998	-539	-1,7
Construcció	55.849	55.292	-557	-1,0
Serveis	295.448	303.238	7.790	2,6
Total	392.468	399.278	6.810	1,7

Nota: No es comptabilitzen els afiliats en altres províncies.

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

construcció —encara que menys que l'any passat—, i creix en l'agricultura i en els serveis. (Vegeu el quadre II-1.)

La creació d'ocupació d'aquest any 2004 s'ha concentrat en el sector serveis. No obstant això, dins el mateix sector serveis s'observen diferències significatives segons el tipus d'activitat.² Així, les activitats que més han crescut en termes relatius són les auxiliars en intermediació financera (23%), seguides, per ordre d'importància, de les englobades dins la sanitat i els serveis socials, amb un increment del 12,5%. En l'activitat hotelera s'ha produït un lleuger increment de 153 treballadors afiliats al règim general, cosa que suposa un increment respecte de l'any anterior del 0,3%.

Si diferenciam entre els treballadors assalariats i els autònoms, podem assenyalar que el 77,3% dels afiliats d'alta són assalariats, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,6%, proporcions que es mantenen respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors —el 3,1%— es classifiquen dins els règims especials). D'altra banda, es veu que la major part de treballadors ocupats,

en termes absoluts, es troba en el sector de la indústria (30.998), en el sector de la construcció (55.292) i en el sector serveis (303.238), dades que confirmen l'estructura terciària de la nostra economia. (Vegeu el quadre II-2.)

El principal creixement dels treballadors afiliats s'ha produït a l'illa de Menorca, seguida de Mallorca, mentre que el menor creixement correspon a les illes d'Eivissa i Formentera. (Vegeu el quadre II-3.)

Una altra anàlisi que cal fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen. El total de la població estrangera afiliada a la Seguretat Social al llarg de l'any 2004 com a mitjana ha estat de 46.177 persones, xifra que suposa un increment del 7,8% respecte de l'any passat, augment que creiem que es pot destacar perquè també ens mostra aquesta tendència creixent ja iniciada uns anys enrere. El més significatiu és que en aquests treballadors estrangers el col·lectiu de fora de la Unió Europea guanya cada vegada més importància, de manera que aquest any ja representa el 53,1% del total d'estrangers d'alta a la Seguretat Social.

2. La comparació entre el nombre de treballadors afiliats a la Seguretat Social aquest any 2004 i els anys anteriors està subjecta a possibles errades atès el canvi en la divisió per activitats.

**QUADRE II-2. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES BALEARS (2003-2004)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació
01 Agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis que hi estan relacionats	231	245	15 6,3%	1.077	1.139	62 5,7%	909	967	58 6,3%
02 Silvicultura, explotació forestal i activitats dels serveis relacionats	6	6	0 0,0%	13	14	2 13,9%	40	43	3 7,9%
05 Pesca, aquicultura i activitats dels serveis relacionats	3	2	-1 -38,2%	6	7	1 23,5%	35	37	2 6,8%
10 Extracció i aglomeració d'antracita, hulla, lignit i torba	1	1	0 0,0%	0	0	0 0	2	2	0 3,8%
11 Extracció de petroli, cru i gas natural; activitats dels serveis relacionats amb aquestes	0	0	0 —	1	1	0 0,0%	0	0	0 —
12 Extracció de minerals d'urani i tori	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
13 Extracció de minerals metàl·lics	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
14 Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	70	70	0 0,0%	68	70	2 2,6%	462	434	-28 -6,0%
15 Indústria de productes alimentaris i begudes	465	455	-10 -2,2%	659	654	-5 -0,8%	4.733	4.618	-115 -2,4%
16 Indústria del tabac	0	0	0 —	0	0	0 —	0	0	0 —
17 Indústria tèxtil	71	74	3 4,5%	154	157	3 1,7%	265	278	13 4,7%
18 Indústria de la confecció i la pelleteria	97	91	-5 -5,3%	231	224	-8 -3,2%	509	501	-7 -1,4%
19 Preparació, assaonament i acabat del cuir; fabricació d'articles de marroquineria i viatge	193	180	-13 -6,7%	305	283	-22 -7,2%	2.376	2.195	-181 -7,6%
20 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	313	288	-25 -8,0%	1.016	987	-29 -2,9%	1.175	1.095	-80 -6,8%

continua

**QUADRE II-2. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES BALEARS (2003-2004)**

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2003	2004	Variació		2003	2004	Variació		2003	2004	Variació	
21 Indústria del paper	26	23	-2	-8,8%	20	18	-2	-11,7%	224	194	-30	-13,6%
22 Edició, arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	263	258	-5	-1,9%	441	447	7	1,5%	1.920	1.935	15	0,8%
23 Coqueries, refinat de petroli i tractament de combustibles nuclears	0	0	0	—	1	1	0	0,0%	0	0	0	—
24 Indústria química	129	130	1	0,6%	62	60	-2	-3,0%	490	506	15	3,1%
25 Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	17	18	0	2,4%	17	16	-2	-11,0%	98	97	-2	-1,5%
26 Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	251	247	-4	-1,4%	474	459	-15	-3,1%	2.168	2.188	20	0,9%
27 Metal·lúrgia	21	21	-1	-2,4%	23	25	2	8,3%	133	108	-25	-18,9%
28 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament	412	426	13	3,3%	657	679	23	3,5%	2.457	2.524	67	2,7%
29 Indústria de la construcció de maquinària i equipament mecànic	74	75	0	0,6%	142	146	4	2,6%	620	623	3	0,4%
30 Fabricació de màquines d'oficina i equipaments informàtics	6	5	0	-1,5%	4	5	1	34,9%	34	36	2	5,4%
31 Fabricació de maquinària i material elèctric	86	84	-3	-2,9%	297	273	-24	-8,0%	524	483	-41	-7,7%
32 Fabricació de material electrònic; fabricació d'equipament i aparells de ràdio, TV i comunicacions	3	3	0	0,0%	7	6	-1	-12,2%	9	10	1	5,6%
33 Fabricació d'equipament i instruments medicoquirúrgics, de precisió, òptica i rellotgeria	45	43	-1	-2,8%	95	92	-3	-3,0%	182	163	-19	-10,5%
34 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	5	5	-1	-15,6%	18	18	0	0,0%	13	12	-1	-4,5%
35 Fabricació d'altre material de transport	232	241	9	4,0%	647	660	13	2,0%	1.489	1.486	-3	-0,2%
36 Fabricació de mobles; altres indústries manufactureres	401	379	-22	-5,6%	804	770	-35	-4,3%	2.630	2.458	-172	-6,5%

continua

**QUADRE II-2. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES BALEARS (2003-2004)**

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació
37 Reciclatge	4	5	1 11,5%	6	7	2 27,5%	36	40	4 10,1%			
40 Producció i distribució d'energia elèctrica, gas, vapor i aigua calenta	15	13	-1 -8,6%	9	9	0 0,0%	1.157	1.164	7 0,6%			
41 Captació, depuració i distribució d'aigua	69	68	0 -0,6%	53	50	-3 -6,1%	1.623	1.735	112 6,9%			
45 Construcció	6.565	6.550	-15 -0,2%	14.161	14.432	271 1,9%	41.689	40.861	-828 -2,0%			
50 Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor i motos; venda al detall de combustible	1.183	1.187	4 0,3%	2.038	2.056	18 0,9%	6.356	6.539	184 2,9%			
51 Comerç a l'engros i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motos	1.946	1.969	23 1,2%	3.290	3.316	26 0,8%	13.575	13.932	358 2,6%			
52 Comerç al detall, excepte de vehicle de motor i motos; reparació d'objectes personals i estris domèstics	7.077	7.104	27 0,4%	17.292	17.176	-116 -0,7%	34.067	34.944	877 2,6%			
55 Hoteleria	6.486	6.556	70 1,1%	12.142	12.181	38 0,3%	56.189	56.342	153 0,3%			
60 Transport terrestre; transport per canonades	1.249	1.270	21 1,7%	4.301	4.308	7 0,2%	6.905	7.170	266 3,8%			
61 Transport marítim i per vies de navegació interiors	9	9	0 -0,9%	19	17	-2 -11,8%	97	81	-16 -16,6%			
62 Transport aeri i espacial	31	31	-1 -2,1%	12	12	0 2,9%	4.464	4.423	-40 -0,9%			
63 Activitats annexes als transports; activitats d'agències de viatges	501	504	3 0,5%	449	455	6 1,3%	8.224	8.531	307 3,7%			
64 Correus i telecomunicacions	101	106	5 4,6%	128	144	16 12,5%	1.996	1.916	-79 -4,0%			
65 Intermediació financera, excepte assegurances i plans de pensions	56	53	-3 -6,1%	38	36	-1 -3,7%	5.779	5.822	43 0,7%			
66 Assegurances i plans de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	109	107	-2 -1,9%	79	80	1 0,9%	1.524	1.551	27 1,8%			

continua

**QUADRE II-2. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 93)
A LES BALEARS (2003-2004)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació	2003	2004	Variació
67 Activitats auxiliars a la intermediació financera	212	227	16 7,3%	859	907	48 5,6%	622	765	143 23,0%
70 Activitats immobiliàries	1.382	1.473	91 6,6%	1.516	1.647	131 8,6%	3.613	4.042	429 11,9%
71 Lloguer de maquinària i equipament sense operari, d'efectes personals i estris domèstics	456	455	-1 -0,2%	918	903	-14 -1,6%	2.705	2.700	-5 -0,2%
72 Activitats informàtiques	160	172	12 7,7%	430	464	34 7,9%	855	853	-2 -0,2%
73 Investigació i desenvolupament	15	15	1 4,0%	22	58	36 159,0%	151	152	1 0,7%
74 Altres activitats empresarials	3.109	3.264	155 5,0%	4.600	4.992	393 8,5%	22.262	23.607	1.345 6,0%
75 Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	447	445	-2 -0,5%	15	16	0 1,6%	21.625	21.919	294 1,4%
80 Educació	694	722	27 3,9%	1.127	1.166	39 3,4%	8.808	9.077	269 3,1%
85 Activitats sanitàries i veterinares, serveis socials	1.055	1.067	13 1,2%	1.303	1.421	118 9,1%	18.159	20.429	2.270 12,5%
90 Activitats de sanejament públic	65	65	-1 -0,8%	73	72	-1 -1,3%	1.323	1.392	69 5,2%
91 Activitats associatives	1.024	1.042	18 1,8%	446	417	-29 -6,5%	4.356	4.414	59 1,3%
92 Activitats recreatives, culturals i esportives	807	822	14 1,8%	1.527	1.572	45 2,9%	6.728	6.719	-8 -0,1%
93 Activitats diverses de serveis personals	1.213	1.218	5 0,4%	3.077	3.102	25 0,8%	3.932	4.013	81 2,1%
95 Llocs que ocupen personal domèstic	175	172	-3 -1,4%	18	14	-4 -21,1%	347	328	-19 -5,6%
99 Organismes extraterritorials	12	12	0 0,0%	1	1	0 33,3%	25	26	1 5,1%
Activitats no tipificades	25	22	-3 -10,2%	64	57	-7 -10,4%	68	49	-19 -27,7%
Total	39.669	40.092	423 1,1%	77.252	78.296	1.044 1,4%	302.750	308.526	5.776 1,9%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-3. TREBALLADORS AFILIATS PER ILLES (2003-2004)

	2003	2004	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Mallorca	320.446	326.142	5.696	1,8
Menorca	29.702	30.381	679	2,3
Eivissa-Formentera	41.929	42.275	346	0,8
Altres províncies	395	480	85	21,4
Total	392.473	399.278	6.805	1,7

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Cal assenyalar que durant els mesos de major ocupació (juny, juliol i agost) la relació entre els treballadors de fora de la Unió Europea i els de la Unió s'inverteix, de manera que, de mitjana, al llarg de la temporada alta (els mesos centrals de l'estiu) augmenta el pes dels treballadors estrangers de països de la Unió Europea, mentre que en els mesos de menor ocupació (novembre, desembre, gener, febrer i març) el percentatge de treballa-

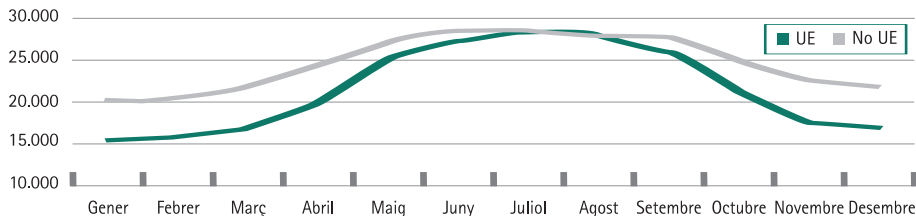
dors estrangers procedents de la Unió és molt inferior. Es donen diferències estacionals que es poden veure clarament en el gràfic 1. Aquest comportament s'explica per l'especialització de la nostra regió en l'activitat turística, fortament estacional i amb unes necessitats específiques de mà d'obra que es cobreixen bàsicament amb treballadors de la Unió Europea, per motius d'idioma. (Vegeu el quadre II-4 i el gràfic II-1.)

QUADRE II-4. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2004)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% No UE
Gener	15.624	19.646	35.270	44,3	55,7
Febrer	16.276	20.627	36.903	44,1	55,9
Març	17.256	21.816	39.072	44,2	55,8
Abril	20.280	24.043	44.323	45,8	54,2
Maig	25.558	27.067	52.625	48,6	51,4
Juny	27.490	28.338	55.828	49,2	50,8
Juliol	28.434	28.207	56.641	50,2	49,8
Agost	27.836	27.822	55.658	50,0	50,0
Setembre	25.908	27.472	53.380	48,5	51,5
Octubre	21.196	24.716	45.912	46,2	53,8
Novembre	17.297	22.570	39.867	43,4	56,6
Desembre	16.858	21.784	38.642	43,6	56,4

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Gràfic II-1
Total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, Illes Balears (2004)

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Segons la nacionalitat, com es reflecteix en els quadres 5A i 5B, podem assenyalar que dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea els que aporten més mà d'obra a la nostra regió són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 34,4% dels treballadors de la Unió i el 16,1% del total d'afiliats estrangers), seguit del Regne Unit (el 24,1% i l'11,3%, respectivament) i Itàlia (el 16,1% i el 7,6%, respectivament); percentatges de participació que, més o menys, s'han mantingut respecte dels anys anteriors. Més del 60% d'aquests treballadors estrangers procedents de la Unió Europea cotitza en el règim general i el 36,3% són autònoms, la qual cosa ens mostra la poca significació que tenen en la resta de règims: agrari, de la mar o de la llar. (Vegeu el quadre II-5A.)

D'altra banda, el col·lectiu de treballadors estrangers afiliats que no pertanyen a la Unió Europea —que, com hem comentat abans, és el que ha tingut l'augment més notable— té com a protagonista el Marroc (que aporta el 20,9% dels treballadors de fora de la Unió i l'11,1% del total d'afiliats estrangers), seguit en ordre d'importància de l'Equador (el 16% i el 8,5%, respectivament) i Colòmbia (el 10,1% i el 5,4%, respectivament). El més sobresortint és l'incre-

ment dels treballadors procedents sobretot de Bulgària, un 46,2% més que l'any anterior, i de Colòmbia, un 46,1% més que el 2003. (Vegeu el quadre II-5B.)

Quant als treballadors de fora de la Unió Europea, a pesar que el 80,3% cotitza en el règim general de la Seguretat Social i el 7,7% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats. En el règim especial d'empleats de la llar es troben afiliats el 7,9% d'aquests treballadors, el 44,6% dels quals provenen de l'Equador o de Colòmbia. D'aquesta manera es pot afirmar que una gran part dels nous treballadors arribats de Sud-amèrica es dediquen al treball domèstic. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers de fora de la Unió és representatiu és l'agrari, en què trobam cent afiliats més que l'any 2003. Dins el règim especial agrari és on la presència del Marroc és més significativa, amb més del 50% del total de treballadors.

En general, es pot concloure que, com els anys precedents, la presència de treballadors estrangers que procedeixen de països de fora de la Unió Europea és important en el sector agrari i en el treball domèstic, mentre que la presència de treballadors estrangers de la Unió és molt poc significativa.

**QUADRE II-5A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL,
PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (UE), ILLES BALEARS (2004)**

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Alemanya	3.819	3.526	19	15	69	7.448
Àustria	229	134	0	1	4	368
Bèlgica	368	133	2	4	5	512
Dinamarca	139	65	0	0	0	204
Finlàndia	106	21	0	2	0	128
França	1.149	568	6	15	19	1.757
Grècia	63	19	8	0	0	90
Irlanda	147	58	0	0	0	205
Itàlia	2.717	739	7	7	29	3.499
Luxemburg	9	4	0	0	1	14
Països Baixos	581	257	2	2	6	848
Portugal	430	71	7	1	14	523
Regne Unit	3.088	2.090	6	12	27	5.223
Suècia	394	130	1	2	1	528
Xipre	1	0	0	0	0	1
Eslovàquia	51	7	0	0	3	61
Eslovènia	5	1	0	0	0	6
Estònia	1	0	0	0	0	1
Hongria	21	1	0	0	1	23
Letònia	1	0	0	0	0	1
Lituània	7	1	0	0	1	8
Malta	3	0	0	0	0	3
Polònia	99	24	6	1	8	138
Rep. Txeca	70	6	0	0	3	78
Total UE	13.497	7.855	63	60	193	21.668

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

**QUADRE II-5B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL
PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE), ILLES BALEARS (2004)**

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Marroc	4.276	233	507	16	100	5.131
Equador	3.265	41	81	2	541	3.930
Argentina	1.736	243	4	5	77	2.065
Colòmbia	1.949	73	135	3	325	2.485

continua

QUADRE II-5B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE), ILLES BALEARS (2004)

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Cuba	560	38	2	4	27	631
Filipines	30	2	0	0	43	75
Bulgària	612	62	13	1	170	858
Nigèria	723	22	30	0	5	780
Perú	411	13	10	0	82	515
Senegal	349	96	19	0	1	465
Romania	142	9	3	0	10	163
Xina	627	274	0	0	4	905
Resta de països	5.005	792	144	10	555	6.506
Total de fora de la UE	19.683	1.897	948	40	1.940	24.509

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

1.1.2. ANÀLISI DE L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA³

Segons les dades que ofereix l'enquesta de la població activa (EPA), la població ocupada a les nostres illes l'any 2004 és de 448.775 persones. Aquesta xifra representa un increment de 12.325 efectius laborals, fet que, en termes relatius, suposa el 4,3%, la qual cosa confirma una tendència alcista.⁴ (Vegeu el quadre II-6.)

Per sectors d'activitat, cal assenyalar que en tots els sectors hi ha hagut increments

en el nombre d'ocupats. En el sector industrial es dona un increment moderat, del 0,44%. Respecte del sector de la construcció, recupera persones ocupades, després de la tendència decreixent dels anys passats. L'agricultura, que els darrers anys ha seguit un comportament marcadament cíclic, aquest any 2004 té una tendència a l'alça, amb un increment significatiu en el nombre d'ocupats. Finalment, amb referència al sector serveis, cal dir que segueix un comportament cíclic similar al dels anys anteriors, amb una tendència creixent. (Vegeu el quadre II-7.)

3. L'any 2005 l'EPA reflecteix un seguit de modificacions que s'han iniciat en anys anteriors. Les causes d'aquests canvis són: l'adequació a la realitat demogràfica i laboral d'Espanya, principalment atès l'augment del nombre d'estrangers residents; la incorporació de la nova normativa europea, que segueix les pautes de l'Oficina Estadística de la Unió Europea (Eurostat), i la introducció de millores en el mètode de recollida de dades. A més, s'actualitza el disseny de l'enquesta perquè ja es tenen els resultats definitius del cens de població del 2001. En el primer trimestre del 2005, quan s'inicia la nova EPA, l'INE ofereix una simulació en la qual es calcula la sèrie corresponent als anys 1996 al 2004 tenint en compte la base poblacional del cens del 2001. En aquesta memòria fem constar, en els quadres corresponents, les xifres numèriques absolutes de l'EPA segons la metodologia anterior, vigent fins a l'any 2004, per tal de no trencar les sèries ofertes en les memòries dels anys anteriors. Les xifres corresponents a percentatges o taxes estan calculades segons la nova metodologia. Això no obstant, quan expressem una xifra absoluta segons l'«antiga» metodologia també fem constar, entre parèntesis o d'alguna altra manera, la xifra obtinguda d'acord amb la nova metodologia.

4. En el quadre II-6 i en els següents es fan constar les xifres de l'antiga EPA i de la nova EPA. Per no destorbar la lectura del text de la memòria figuren les xifres absolutes de la nova EPA.

**QUADRE II-6. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ PER GRANS ETAPES ECONÒMIQUES,
ILLES BALEARS (1980-2004)**

Anys	Nre. d'ocupats (mitjana anual)		Variació		(%)	
	Base nova 2005*		Base nova 2005*		Base nova 2005*	
1980-89	227.732					
1990-94	251.144		23.412		10,3	
1995	270.818		19.674		7,8	
1996	288.463		17.645		6,5	
1997	297.213		8.750		3,0	
1998	304.798		7.585		2,6	
1999	324.780		19.983		6,6	
2000	350.958		26.178		8,1	
2001	362.183	394.075	11.225	11.217	3,2	12,3
2002	378.380	415.450	16.198	16.225	4,5	5,4
2003	386.761	430.250	8.381	8.350	2,2	3,6
2004	399.070	448.775	12.309	12.325	3,2	4,3

* en milers.

Font: INE, enquesta de població activa.

**QUADRE II-7. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT,
ILLES BALEARS (2000-2004)**

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trim. 2000	6.770	40.110	47.790	236.060	330.730
2n trim. 2000	7.150	38.600	49.670	261.380	356.800
3r trim. 2000	6.920	33.780	52.030	272.240	364.970
4t trim. 2000	7.750	34.580	55.980	253.030	351.340
1r trim. 2001	7.000	36.060	57.050	231.830	331.940
2n trim. 2001	6.430	37.120	55.790	271.280	370.620
3r trim. 2001	7.260	33.950	59.010	284.050	384.270
4t trim. 2001	7.960	33.940	58.400	261.600	361.900
1r trim. 2002	7.490	34.280	61.520	252.270	355.560
2n trim. 2002	6.540	34.050	57.710	283.360	381.660
3r trim. 2002	7.290	36.520	55.170	303.970	402.950
4t trim. 2002	8.140	33.140	55.830	276.230	373.340

continua

QUADRE II-7. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2000-2004)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trim. 2003	6.552	35.153	53.504	262.099	357.308
2n trim. 2003	7.129	36.066	55.071	294.571	392.837
3r trim. 2003	8.038	38.693	50.615	315.197	412.543
4t trim. 2003	9.279	37.746	53.175	284.154	384.354
1r trim. 2004	9.100	35.710	55.770	269.320	369.900
2n trim. 2004	7.790	36.870	60.170	299.660	404.490
3r trim. 2004	9.440	36.460	58.430	319.200	423.530
4t trim. 2004	7.470	33.360	57.460	300.060	398.350

Font: INE, Enquesta de Població Activa.

QUADRE II-7. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2000-2004)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
1r trim. 2001	7,6	38,7	63,6	251,0	360,8
2n trim. 2001	7,1	40,3	62,0	293,2	402,6
3r trim. 2001	7,9	36,3	66,0	307,9	418,1
4t trim. 2001	8,8	36,3	66,4	283,2	394,8
1r trim. 2002	8,2	36,7	69,7	273,9	388,6
2n trim. 2002	7,1	36,7	66,4	307,8	417,9
3r trim. 2002	7,9	39,5	63,1	332,8	443,3
4t trim. 2002	9,2	35,6	63,5	303,7	412,0
1r trim. 2003	7,7	37,4	61,6	289,7	396,4
2n trim. 2003	8,3	38,7	64,3	326,5	437,7
3r trim. 2003	9,1	40,6	59,0	350,7	459,4
4t trim. 2003	10,6	41,3	60,8	314,7	427,5
1r trim. 2004	10,6	39,4	64,2	298,5	412,7
2n trim. 2004	8,7	40,4	71,0	334,5	454,5
3r trim. 2004	10,7	41,0	68,9	357,8	478,4
4t trim. 2004	8,5	37,9	68,1	335,1	449,5

Font: INE, enquesta de població activa.

1.1.3. ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

En finalitzar l'any 2004 les Illes Balears presentaven una taxa d'activitat⁵ del 61,8%, la més alta del territori nacional, de la mateixa manera que els darrers anys. Aquest creixement de la taxa d'activitat —molt per sobre de la de la resta de l'Estat— s'explica per l'augment de la població en edat de treballar (població potencialment activa) produït pel fenomen migratori, superior en termes relatius al d'altres comunitats autònomes, i no tant pel creixement natural de la població. També és produït per la creixent incorporació de la dona al mercat de treball. De fet, la taxa d'activitat femenina ha estat l'any 2004 del 51,9%, gairebé un punt per sobre de la de l'any passat i considerablement per sobre de la mitjana nacional. Per tant, aquesta dada ens confirma que a les Illes Balears tenim la taxa d'activitat femenina més alta de tot Espanya. Això no obstant, tot i l'entrada creixent de la dona al mercat de treball i, en conseqüència, l'escurçament de distància respecte de la masculina, la taxa d'activitat masculina (del 72% l'any 2004) encara se situa molt per sobre de la femenina. Un dels motius que contribueix a aquesta alta taxa d'activitat és la incorporació de treballadors joves (de setze a denou anys) al mercat de treball, la qual, respecte d'aquest col·lectiu, és quinze punts per sobre de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre II-8 i II-10.)

D'acord amb això, la taxa d'ocupació de les Balears també ha estat aquest darrer

any la més alta de l'Estat, d'un 56,2%. Suposa un increment de 0,6 punts respecte del 2003. Una anàlisi per sexes ens mostra que, en el cas dels homes, la taxa d'ocupació s'ha incrementat en 0,2 punts respecte de la que hi havia l'any 2003. Aquest increment afecta especialment el col·lectiu més jove, d'edats compreses entre els setze i els denou anys, que han augmentat en 5,1 punts la taxa d'ocupació, la qual està situada deu punts per sobre de la mitjana nacional. En el cas de les dones, la taxa d'ocupació ha augmentat 1,1 punts respecte de l'any passat i el col·lectiu que ha mostrat un comportament més dinàmic ha estat també el més jove, d'entre setze i denou anys (5,6 punts més). (Vegeu els quadres II-9 i II-10.)

Per un altre costat, la taxa d'atur s'ha situat en el 9% de mitjana durant l'any 2004, 0,3 punts per davall de la taxa d'atur del 2003. Se situa 1,8 punts per sota de la taxa d'atur en l'àmbit nacional, que va ser del 10,8%. Les Illes Balears han millorat la posició relativa de manera considerable en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2004: en concret, les Illes se situen en la cinquena posició pel que fa a la taxa d'atur més baixa. Per sexes, mentre que la taxa d'atur masculina no ha experimentat cap variació, la taxa femenina ha registrat un descens de 0,7 punts i s'ha situat en l'11,1%. Crida l'atenció que en el tram d'edat dels setze als denou anys la taxa d'atur de les Balears se situa en el 31,8%, 1,6 punts per sobre de la mitjana nacional, i és la sisena taxa més alta per al conjunt de comunitats autònomes. (Vegeu els quadres II-10 i II-11.)

5. Taxa d'activitat, entesa com la relació entre la població activa i la potencialment activa.

QUADRE II-8. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2003-2004)

	1t-03	2t-03	3t-03	4t-03	Mitjana 2003	1t-04	2t-04	3t-04	4t-04	Mitjana 2004
Espanya	54,6	54,9	55,3	55,4	55,0	55,4	55,7	56,0	56,1	55,8
Andalusia	52,6	52,8	53,0	53,3	52,9	53,2	53,4	53,8	54,1	53,6
Aragó	51,8	52,3	52,4	52,5	52,2	53,2	53,0	53,6	53,4	53,3
Astúries	45,7	46,1	47,9	47,9	46,9	47,7	47,0	47,1	46,6	47,1
Balears	58,8	62,3	63,4	60,5	61,3	60,2	62,9	63,7	60,3	61,8
Canàries	57,5	58,1	58,1	59,3	58,2	59,0	58,6	58,0	58,1	58,4
Cantàbria	50,8	52,5	53,5	53,5	52,6	53,2	53,3	53,5	53,2	53,3
Castella i Lleó	49,9	50,1	50,5	50,2	50,2	49,9	50,5	51,6	51,6	50,9
Castella-la Manxa	50,7	51,0	51,6	51,4	51,2	51,1	50,8	52,1	52,7	51,7
Catalunya	58,8	59,1	59,9	59,6	59,3	59,6	60,0	60,1	59,5	59,8
Comunitat Valenciana	56,9	56,8	56,9	57,5	57,0	57,1	57,6	58,1	58,7	57,9
Extremadura	50,6	51,0	51,5	50,7	50,9	50,3	51,6	52,5	52,3	51,7
Galícia	52,8	52,7	53,4	53,6	53,1	54,1	54,1	54,2	54,7	54,2
Madrid	56,6	56,6	56,8	57,0	56,7	57,4	58,1	57,8	58,4	57,9
Múrcia	55,3	55,9	56,1	56,8	56,0	56,6	57,2	57,8	57,3	57,2
Navarra	54,6	55,3	56,4	56,2	55,6	56,5	56,0	56,8	57,0	56,6
País Basc	55,1	55,7	56,2	56,2	55,8	56,1	55,8	56,1	56,4	56,1
La Rioja	52,6	52,5	53,8	52,3	52,8	53,2	53,5	54,5	55,6	54,2
Ceuta i Melilla	47,2	47,7	47,5	53,0	48,8	53,4	52,1	51,8	50,0	51,8

Font: INE, enquesta de població activa

QUADRE II-9. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2003-2004)

	1t-03	2t-03	3t-03	4t-03	Mitjana 2003	1t-04	2t-04	3t-04	4t-04	Mitjana 2004
Espanya	48,2	48,8	49,1	49,2	48,8	49,1	49,6	50,1	50,3	49,8
Andalusia	42,7	43,2	43,1	43,5	43,1	44,1	44,1	44,5	45,4	44,5
Aragó	48,1	48,9	49,5	49,2	48,9	49,9	50,3	51,1	50,6	50,5
Astúries	40,1	41,1	42,3	43,1	41,6	42,3	42,1	42,7	41,7	42,2
Balears	51,8	56,6	59,2	54,8	55,6	52,5	57,1	59,6	55,8	56,2
Canàries	51,4	51,4	51,5	52,1	51,6	51,4	51,2	51,4	51,9	51,5
Cantàbria	45,6	47,0	47,6	48,0	47,0	47,0	47,9	48,5	47,2	47,7
Castella i Lleó	44,4	44,5	45,0	44,7	44,7	44,2	45,0	46,7	46,3	45,5
Castella-la Manxa	45,4	46,0	46,7	46,4	46,1	46,0	46,4	47,5	47,5	46,9
Catalunya	53,1	53,6	54,4	54,3	53,8	53,8	54,5	54,7	54,3	54,3
Comunitat Valenciana	50,6	50,6	50,7	51,6	50,9	51,6	51,9	51,9	53,0	52,1
Extremadura	40,6	42,6	43,2	42,0	42,1	41,8	42,4	44,1	43,1	42,9
Galícia	46,0	46,5	46,8	46,4	46,4	46,1	46,5	47,3	47,8	46,9
Madrid	52,3	52,6	52,6	53,0	52,6	53,7	54,3	54,2	54,6	54,2
Múrcia	48,8	50,6	50,3	50,8	50,1	50,0	51,1	51,9	51,7	51,2
Navarra	51,6	52,4	53,3	52,9	52,5	53,1	53,3	54,3	54,4	53,8
País Basc	49,9	50,7	51,1	50,9	50,7	50,3	50,7	51,0	51,4	50,8
La Rioja	49,0	49,5	50,6	49,0	49,5	49,3	50,9	51,6	53,0	51,2
Ceuta i Melilla	44,3	44,2	43,9	45,3	44,4	44,3	44,3	45,3	45,5	44,9

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-10. TAXA D'ACTIVITAT, D'OcupACIÓ I D'ATUR, PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT, ILLES BALEARS (2003-2004)

Illes Balears	Activitat				Ocupació				Atur			
	2004	2003	var. 04/03 (abs.)	2004	2003	var. 04/03 (abs)	2004	2003	var. 04/03 (abs.)	2004	2003	var. 04/03 (abs.)
Ambdós sexes	61,8	61,3	0,5	56,2	55,6	0,6	9,0	9,3	-0,3	31,8	38,4	-6,6
16-19	40,5	36,6	3,9	27,6	22,5	5,1	14,7	16,7	-2,0	14,7	16,7	-2,0
20-24	69,9	72,1	-2,2	59,6	60,1	-0,5	7,8	7,7	0,1	7,8	7,7	0,1
25-54	83,9	82,7	1,2	77,4	76,3	1,1	5,6	4,8	0,8	5,6	4,8	0,8
55+	21,7	22,4	-0,7	20,5	21,3	-0,9	7,5	7,5	0,0	7,5	7,5	0,0
Homes	72,0	71,8	0,2	66,6	66,4	0,2	32,7	35,4	-2,7	32,7	35,4	-2,7
16-19	49,3	44,1	5,2	33,1	28,5	4,6	14,9	13,2	1,7	14,9	13,2	1,7
20-24	75,7	75,9	-0,2	64,5	65,9	-1,4	6,0	6,1	-0,1	6,0	6,1	-0,1
25-54	93,0	93,0	0,0	87,5	87,3	0,2	3,5	3,7	-0,2	3,5	3,7	-0,2
55+	30,7	31,3	-0,7	29,6	30,1	-0,5	11,1	11,8	-0,7	11,1	11,8	-0,7
Dones	51,9	51,0	0,9	46,2	45,1	1,1	30,3	43,7	-13,4	30,3	43,7	-13,4
16-19	31,2	28,7	2,5	21,8	16,2	5,6	14,5	20,4	-5,9	14,5	20,4	-5,9
20-24	63,8	68,2	-4,4	54,6	54,1	0,5	10,1	10,0	0,2	10,1	10,0	0,2
25-54	74,4	72,0	2,4	66,9	64,9	2,0	9,1	6,7	2,4	9,1	6,7	2,4
55+	14,2	15,0	-0,8	12,9	14,0	-1,1						

Font: INE, enquesta de població activa.

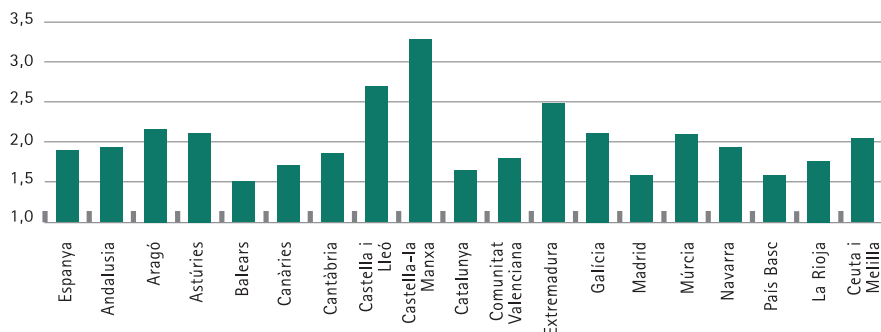
QUADRE II-11. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2003-2004)

	1t-03	2t-03	3t-03	4t-03	Mitjana 2003	1t-04	2t-04	3t-04	4t-04	Mitjana 2004
Espanya	11,7	11,1	11,2	11,2	11,3	11,4	10,9	10,5	10,4	10,8
Andalusia	18,9	18,2	18,7	18,5	18,6	17,2	17,4	17,3	16,0	17,0
Aragó	7,1	6,5	5,6	6,2	6,3	6,3	5,2	4,7	5,3	5,4
Astúries	12,4	10,7	11,7	10,0	11,2	11,4	10,4	9,3	10,4	10,4
Balears	12,0	9,2	6,7	9,4	9,3	12,8	9,1	6,5	7,6	9,0
Canàries	10,7	11,6	11,3	12,1	11,4	12,9	12,7	11,3	10,5	11,9
Cantàbria	10,2	10,5	11,2	10,3	10,5	11,5	10,2	9,2	11,3	10,5
Castella i Lleó	11,1	11,2	10,8	10,9	11,0	11,4	10,8	9,5	10,3	10,5
Castella-la Manxa	10,4	9,7	9,4	9,6	9,8	9,9	8,6	8,8	9,9	9,3
Catalunya	9,6	9,4	9,2	8,9	9,3	9,6	9,2	8,9	8,8	9,2
Comunitat Valenciana	11,2	10,9	10,9	10,2	10,8	9,8	9,8	10,7	9,7	10,0
Extremadura	19,8	16,5	16,1	17,1	17,4	17,0	17,8	16,1	17,5	17,1
Galícia	12,9	11,9	12,4	13,5	12,6	14,6	14,0	12,7	12,5	13,5
Madrid	7,6	7,0	7,3	7,0	7,2	6,5	6,5	6,2	6,6	6,5
Múrcia	11,9	9,6	10,4	10,5	10,6	11,6	10,6	10,2	9,7	10,5
Navarra	5,5	5,2	5,5	5,9	5,5	6,1	4,7	4,5	4,7	5,0
País Basc	9,3	9,0	9,1	9,3	9,2	10,4	9,2	9,1	8,9	9,4
La Rioja	6,8	5,6	5,9	6,2	6,1	7,3	4,8	5,4	4,6	5,5
Ceuta i Melilla	6,2	7,4	7,6	14,6	8,9	16,9	14,9	12,4	9,0	13,3

Font: INE, enquesta de població activa.

Gràfic II-2

**Diferències d'atur per sexe i per comunitats autònomes (2004)
(Quocient entre les taxes d'atur femení i masculí
a cada comunitat autònoma)**

Font: INE, enquesta de població activa.

Si examinem les diferències d'atur entre sexes veiem que les Illes Balears són un altre any, juntament amb el País Basc, la comunitat autònoma en què aquesta proporció és significativament més baixa: en concret, hi ha una diferència d'1,5 punts l'any 2004. Les segueixen les comunitats de Catalunya, Madrid i les Canàries i, en l'altre extrem, comunitats com Castella-la Manxa, Castella i Lleó o Extremadura, en què la taxa d'atur femení és al voltant de tres vegades la taxa d'atur masculina. (Vegeu el gràfic II-2.)

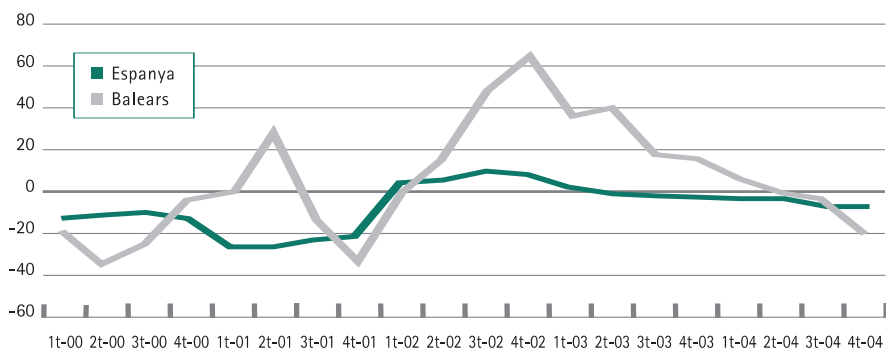
Si miram els trams d'edat, es veu el descens de les taxes d'atur en el col·lectiu més jove. Així, es dona un descens de 6,6 punts en el tram d'edat dels setze als denou anys i de 2 punts en el tram dels vint als vint-i-quatre anys. En canvi, els trams d'edat més alta són els que experimenten un augment, sobretot pel que fa a la taxa d'atur de les dones majors de cinquanta-cinc anys, que puja 2,4 punts.

Per concloure, en el cas d'una comunitat com la nostra cal subratllar les diferències

que es donen en la taxa d'atur segons l'època de l'any. Com es reflecteix en el quadre II-11, en els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (del 6,5%) es redueix respecte de la que hi ha en els mesos de menor activitat turística; per tant, podem afirmar que la taxa d'atur en el mercat laboral balear fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra principal activitat econòmica, el turisme. Malgrat això, que es repeteix any rere any a la nostra regió, és destacable la taxa d'atur del 12,8%, a la qual es va arribar en el primer trimestre de 2004. (Vegeu el gràfic II-3.)

Finalment, cal dir que moltes de les característiques que té l'atur en el conjunt d'Espanya —com ara els trets següents: juvenil, femení, mantenir una relació inversa amb el nivell de formació i amb importants diferències entre sectors d'activitat— també es poden observar en el cas balear, encara que s'ha de subratllar que cada any la taxa d'atur femení respecte del masculí és menys alta en la nostra comunitat que en la mitjana nacional.

Gràfic II-3
Evolució de l'atur: Espanya–Illes Balears
 (Diferència de les taxes trimestrals interanuals, 2000–2004)

Font: INE, enquesta de població activa.

1.1.4. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, amb l'ajut de la Conselleria de Treball i Formació i amb l'assessorament de la Universitat de Barcelona, va editar l'any 2004 *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, publicació que comporta analitzar la situació del mercat de treball a partir d'un concepte multidimensional que implica considerar aspectes com les característiques del lloc de treball, les característiques del treballador en relació amb la feina que fa, l'avaluació subjectiva que el treballador fa de la seva feina o les característiques de l'entorn laboral.⁶ Aquest treball va representar tenir en compte uns indicadors elaborats per la Comissió Europea. La bateria d'indicadors que ha proposat aquesta Comissió s'ha establert en deu dimensions, que pretenen captar les característiques del

lloc de treball i de l'entorn laboral. L'objectiu és trobar indicadors disponibles en fonts estadístiques homogènies per als diversos països de la Unió Europea i, així, poder establir una mesura comparable de la qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-12.)

L'objectiu d'aquest estudi sobre l'IQT és disposar d'una valoració més àmplia de la situació del mercat de treball de les Illes Balears i, evidentment, de la resta de comunitats autònomes. La metodologia de càlcul consisteix a obtenir una ordenació de les diverses comunitats per a cadascuna de les dimensions definides. Cal dir que dins cada dimensió es considera que totes les variables tenen la mateixa ponderació. D'aquesta manera s'obté un rànquing de les comunitats segons cadascuna de les sis dimensions considerades. L'agregació d'aquestes, ara sí, amb les ponderacions corresponents dona lloc finalment a l'ordenació de les diverses regions segons la mesura de la qualitat del mercat de treball.

6. M. Parellada i G. Garcia, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, SOIB, 2004. La metodologia s'explica en la *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2003*. El CES va emetre el Dictamen 9/2003, sobre aquesta matèria.

QUADRE II-12. INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL PROPOSATS PER LA COMISSIÓ EUROPEA

Dimensió	Indicadors proposats
1. Satisfacció amb el treball	Grau de satisfacció, tipus de contracte, hores treballades, requisits formatius, treballadors amb salaris baixos
2. Formació i promoció	Proporció de treballadors amb estudis mitjans-superiors, proporció de treballadors que segueixen alguna formació
3. Igualtat de gènere	Desigualtat salarial, proporció d'homes i dones en tasques de responsabilitat
4. Salut i seguretat en el treball	Indicadors d'accidents laborals, nivells d'estrès
5. Flexibilitat	Treballadors amb acords flexibles, mobilitat geogràfica, rotació laboral
6. Inclusió i accés al mercat de treball	Transició dels joves a la vida activa, ocupació i atur per edats, sexes, nivells educatius, regions
7. Organització de la vida laboral-personal	Facilitats per a la maternitat, facilitats per a la cura dels infants
8. Diàleg social	Cobertura de la negociació col·lectiva, participació financera dels treballadors en l'empresa, jornades perdudes en disputes laborals
9. Diversitat i no-discriminació	Taxes d'ocupació de treballadors amb discapacitats i de treballadors amb edat avançada
10. Resultats laborals globals	Productivitat del factor treball, nivells de renda per càpita, taxa de dependència

Font: Parellada, M; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2004.

Per establir les ponderacions es fixen diversos escenaris:

- Base. Tots els blocs tenen el mateix pes en la construcció de l'indicador.
- Tradicional. Els blocs sobre les condicions del lloc de treball, l'entorn laboral i els salaris són els que tenen una participació major en la construcció de l'índex agregat. Aquesta elecció es basa en el fet que les condicions del lloc de treball i de l'entorn laboral són les que fins fa uns anys es consideraven bàsiques per valorar la feina.
- Intermedi. En aquest cas es dóna una major participació en els blocs sobre condicions de treball, relacions laborals i entorn laboral. En aquest escenari perden pes les condicions salarials i, en canvi, guanya participació el bloc de relacions laborals.
- Innovador. Es tracta de l'escenari en què tenen més pes totes aquelles variables lligades a la igualtat de gènere i a les relacions laborals. Els grups amb més participació són, doncs, els de condicions del lloc de treball, les relacions laborals i la igualtat de gènere.

QUADRE II-13. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS

	% Base	% Tradicional	% Intermedi	% Innovador
1. Condicions del lloc de treball	16,7	25,0	25,0	25,0
2. Relacions laborals	16,7	10,0	25,0	25,0
3. Igualtat de gènere	16,7	10,0	10,0	25,0
4. Entorn laboral	16,7	25,0	25,0	10,0
5. Salaris	16,7	25,0	10,0	10,0
6. Benestar	16,7	5,0	5,0	5,0

Font: Parellada, M.; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2004.

Cal dir que en tots els escenaris, excepte el de base, les variables representatives del nivell de benestar de la regió sempre tenen la mateixa ponderació, que, d'altra banda, és la més baixa. Això es fonamenta en la hipòtesi que la correlació entre el nivell de desenvolupament o de riquesa de la regió i la qualitat laboral no és decisiva. Pel que fa a la resta d'indicadors, s'han establert dos àmbits: les variables considerades més importants en cadascun dels escenaris (amb una ponderació del 25%) i aquelles que tenen una importància secundària (amb un pes del 10%). (Vegeu el quadre II-13.)

Així, doncs, una vegada obtingut el rànquing de comunitats autònomes en cadascuna de les dimensions aquí considerades, s'han aplicat les ponderacions assenyalades per obtenir una nova ordenació de les regions, que correspon, finalment, a l'ordenació segons la mesura de la qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-14.)

L'anàlisi que fem d'aquest any ens permet oferir algunes conclusions rellevants que poden ser d'una especial utilitat per als gestors de la política econòmica, especialment en l'àmbit de la política relacionada amb el mercat de treball. Aquestes conclusions estan en la línia de poder identificar els punts forts de la regió i també aquells punts on les Balears mostren una situació més feble. Aquests darrers identificarien les àrees a què cal dedicar més recursos i esforços amb vista a aconseguir un mercat de treball de més qualitat.⁷

Els punts forts —és a dir, aquelles variables en les quals les Illes Balears estan millor situades respecte de la resta de comunitats autònomes— es concentren en els indicadors relacionats amb la igualtat de gènere, l'entorn laboral i el nivell de benestar.

Més detalladament podem veure els aspectes següents:

7. S'ha d'advertir que, atès el grau de complexitat per confeir l'IQT (que té més de trenta variables, cadascuna de les quals recolza sobre una estadística oficial independent, distinta, i sobre programacions del Pla estadístic nacional diferents), s'utilitzen les dades que estan totalment tancades en tots els indicadors i àmbits als quals afecta l'índex. Per aquest motiu, hi ha un any d'endarreriment quant als aspectes quantitius (l'IQT ofert el 2004 es fa sobre la base de dades del 2003). Això no obstant, l'índex reflecteix la tendència estructural del mercat de treball i s'ha d'entendre en aquests termes únicament.

QUADRE II-14. RÀNQUING DELS INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2001-2003)

	Base			Tradicional			Intermedi			Innovador		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Andalusia	14	14	14	16	15	17	16	16	14	14	14	14
Aragó	6	6	5	6	4	6	4	3	4	5	3	5
Astúries	16	15	17	15	13	13	15	15	16	16	16	15
Illes Balears	1	1	1	3	3	3	2	2	2	1	1	1
Canàries	8	8	8	9	8	11	8	8	9	8	6	8
Cantàbria	11	11	11	10	9	9	11	11	11	11	11	13
Castella-la Manxa	15	13	15	13	14	15	13	13	15	15	13	17
Castella Lleó	12	17	16	12	16	16	12	12	17	12	17	16
Catalunya	2	4	3	2	6	2	3	3	3	2	8	3
C. Valenciana	7	7	6	7	7	7	7	7	7	7	7	4
Extremadura	17	16	13	17	17	14	17	17	10	17	15	12
Galícia	13	12	12	14	12	12	14	14	13	13	10	11
Madrid	4	3	4	5	2	4	6	6	5	6	5	7
Múrcia	10	9	10	11	11	10	9	9	8	9	9	9
Navarra	3	2	2	1	1	1	1	1	1	3	2	2
País Basc	9	10	9	8	10	8	10	10	12	10	12	10
La Rioja	5	5	7	4	5	5	5	5	6	4	4	6

Font: Parellada, M.; García, G., *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, CES i SOIB, 2004.
 Nota: La regió amb els resultats millors ocupa el lloc 1 en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els resultats pitjors) té el valor 17.

- Amb relació a la igualtat de gènere, les Balears mostren una situació relativament més igualitària entre els homes i les dones en totes les variables analitzades, excepte en la ràtio de parcialitat involuntària, que ha augmentat respecte del 2002 i que implica passar de la posició cinquena a la posició vuitena l'any 2003.
- Les variables relacionades amb l'entorn laboral històricament són favorables per a les Illes Balears, sobretot les que fan referència a les taxes d'activitat, d'ocupació, d'atur, d'atur de llarga durada i d'atur juvenil. En canvi, per a l'any 2003 la taxa d'atur juvenil s'incrementa molt considerablement (amb un augment de més de set punts, amb una taxa del 22,19%), la qual cosa significa que les Balears passen d'ocupar la quarta posició durant el 2002 a la desena l'any 2003.
- També els indicadors que defineixen el nivell de benestar de la nostra regió donen un balanç positiu per a les Balears, ja que en tots ens situam en la primera posició, tret del PIB per càpita, en què les Balears se situen en la sisena posició.

En canvi, s'han pogut identificar altres indicadors en què les Illes Balears es troben en una pitjor situació relativa i que es poden considerar qüestions en què cal incidir de manera específica per millorar-les. Es resumeixen en els punts següents:

- Amb relació a les condicions de treball, les Balears es caracteritzen per ser la regió amb l'índex d'incidència d'ac-

cidents laborals més alt i, per tant, ocupen la darrera posició en el rànquing per comunitats autònomes. Durant l'any 2003, quant a la taxa de temporalitat, hem passat de la setena posició durant el 2002 a la novena posició el 2003; en la taxa de parcialitat involuntària, s'ha passat de la segona posició a la cinquena l'any 2003 i, pel que fa al grau de satisfacció a la feina, hem passat d'ocupar la segona posició durant el 2002 a la quarta el 2003.

- Amb referència a la dimensió sobre les relacions laborals, s'ha de dir que el nivell de formació de la població ocupada i el desajust de qualificacions que es detecta en el mercat de treball deriven molt directament de les característiques del mercat de treball balear. A les Illes la població jove abandona els estudis relativament aviat i, per tant, hi ha una menor proporció de treballadors amb estudis superiors, fets que ens converteixen en la comunitat autònoma amb la proporció d'ocupats amb estudis superiors més baixa de l'Estat.
- Quant als nivells salarials, atesa l'estructura productiva de serveis, són relativament baixos en relació amb la resta de comunitats.
- Respecte de la productivitat durant el 2003, les Illes Balears també varen registrar un descens del PIB per persona ocupada, cosa que situa les Illes en la novena posició en el rànquing per comunitats autònomes.

Cal destacar que, si comparem els rànquings de les comunitats autònomes, les Illes Balears ocupen una bona posició. (Vegeu quadre II-14.) En efecte, aquesta comparació ens mostra que, en els quatre escenaris definits, les Illes encapçalen el rànquing en l'escenari base i en l'escenari innovador. En l'escenari intermedi es col·loquen en la segona posició i, pel que fa a l'escenari tradicional, la situació segueix igual que l'any anterior.

1.1.5. INDICADORS D'AVUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ (EEO)

Els indicadors d'avaluació que figuren en el quadre II-15 ens indiquen la necessitat de fer un esforç per millorar els indicadors d'ocupació i d'atur, encara que, en general, aquests indicadors mostren una posició relativa millor a les Balears que a Espanya. La necessitat de reforçar les polítiques d'ocupació, l'ha assenyalada també la Comissió Europea com una prioritat per assolir els objectius de l'Estratègia europea d'ocupació.

Quant als indicadors d'atur, podem afirmar que, en tots els casos, ens trobam en una situació pitjor que l'objectiu marcat per la Unió Europea a mitjà termini (2005). Tot i que l'indicador d'atur en termes generals —el percentatge de població aturada respecte de la població activa— és notablement millor a la nostra comunitat que a la resta de l'Estat, la nostra posició se situa lluny de l'objectiu que s'estableix en l'Estratègia europea. El mateix es pot

dir si observam els indicadors d'atur femení i la taxa d'atur juvenil, que, malgrat que han experimentat un descens respecte del 2003, se situen molt per sobre de l'objectiu fixat. Finalment, amb relació a l'atur de llarga durada, característica típica de l'atur en el conjunt d'Espanya, cal dir que a les Balears cada any aconseguen una taxa més baixa, molt inferior a la mitjana nacional i al mateix temps compleixen gairebé l'objectiu fixat. (Vegeu el quadre II-15.)

1.2.

ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ

A continuació analitzarem amb més detall, a partir de l'enquesta de població activa (EPA), l'ocupació en funció de cada situació laboral; de la temporalitat; de les persones ocupades i assalariades per jornada, per sexe i per sector d'activitat; de l'atur registrat, i dels fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball balear.

1.2.1. L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en l'enquesta de població activa (EPA), del total de 448.775 treballadors ocupats l'any 2004, 320.600 varen ser assalariats, xifra que suposa el 80,3% del total de persones ocupades a les nostres illes.⁸ Aquest percentatge és similar al de l'any anterior, tot i que cal remarcar una reducció del 5,1%

8. Aquesta dada s'ha de prendre amb totes les reserves. En efecte, l'EPA no fa la desagregació dels percentatges, els quals s'hauran d'actualitzar.

QUADRE II-15. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA DE L'OCCUPACIÓ

Indicadors d'avaluació	Illes Balears				Espanya				UE		
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	UE-15 Darrera dada	Objectiu 2005 (mitjana 3 millors)	Objectiu 2010 d'avaluació
Ocupació											
Taxa d'ocupació (% població 16 i més anys)	54,4	55,5	55,6	56,2	47,3	47,9	48,8	49,8	64,7	67,0	70,0
Taxa d'ocupació dones (% dones 16 i més anys)	41,4	44,1	45,1	46,2	34,1	34,9	36,4	37,9	56,9	57,0	60,0
Taxa d'ocupació majors 55 anys (% població > 55 anys)	18,4	19,0	21,3	20,5	15,7	15,8	16,4	16,7	41,7	—	50,0
Atur											
Taxa d'atur (% població activa)	5,9	7,3	9,3	9,0	10,5	11,4	11,3	10,8	7,9	4,5	—
Taxa d'atur dones (% població activa femenina)	8,4	9,4	11,8	11,1	15,2	16,4	15,9	14,9	8,8	4,4	—
Taxa d'atur joves (% població activa 16-24 anys)	10,8	14,8	22,2	19,5	21,0	22,2	22,7	22,0	16,8	—	—
Ratio atur joves (% població 16-24 anys)	5,8	8,4	12,9	11,3	9,7	10,5	10,8	10,6	7,5	3,6	—
Atur llarga durada (% total aturats)	22,1	17,0	18,2	15,7	40,4	37,5	37,1	35,6	40,4	15,1	—

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'EPA (INE), del SOIB i de la Memòria sobre la situació socioeconòmica y laboral de Espanya en 2003, CES, pàg. 195.

QUADRE II-16. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL, ILLES BALEARS. 2003-2004

	2003	%	2004	%
Total treballadors	386,8	100,0	399,1	100,0
Treballadors per compte pròpi: total	75,3	19,5	78,3	19,6
Treballadors per compte pròpi: ocupador	32,7	43,4	30,1	38,4
Treballador per compte pròpi: Empresari sense assalariats o treballadors independents	37,8	50,2	43,7	55,8
Treballadors per compte pròpi: Membre de cooperativa	0,1	0,1	—	—
Treballadors per compte pròpi: Ajuda familiar	4,7	6,2	4,5	5,7
Assalariats: Total	311,1	80,4	320,6	80,3
Assalariats: Sector públic	54,7	17,6	51,9	16,2
Assalariats: Sector privat	256,4	82,4	268,7	83,8
Altra situació	0,4	0,1	0,2	0,1

* Situació professional actual i percentatge respecte de la mitjana anual.

Font: INE, enquesta de població activa.

en el col·lectiu d'assalariats en el sector públic, mentre que els del sector privat augmenten un 4,8%. En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en les 30.100 persones, la qual cosa suposa una reducció del 8% respecte de l'any 2003, mentre que els empresaris sense assalariats són 43.700 persones, és a dir, un increment del 15,6% respecte de l'any passat. (Vegeu el quadre II-16.)

1.2.2. LA TEMPORALITAT

El 29,1% del total d'assalariats va tenir un contracte temporal, percentatge que representa un increment d'1,1 punts respecte de l'obtingut l'any anterior. Com és

habitual, aquestes xifres estan vinculades a l'estacionalitat turística, com es reflecteix en el gràfic II-4. Les Illes Balears se situen encara 1,5 punts per davall de la mitjana estatal de temporalitat, a pesar que s'ha disminuït aquesta diferència en relació amb l'any 2003. (Vegeu el gràfic II-4 i el quadre II-17.)

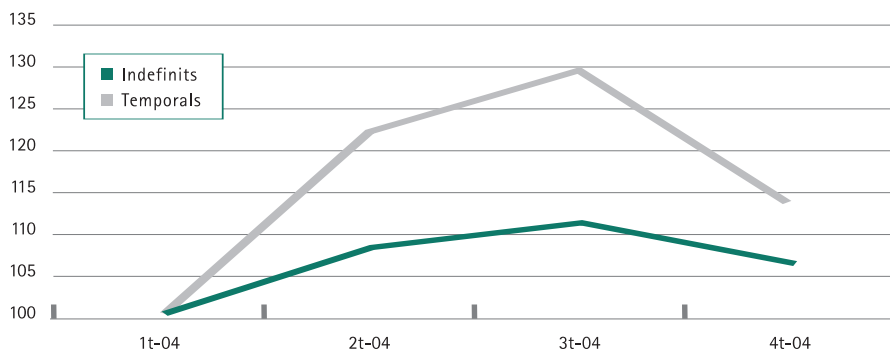
Respecte de les possibles diferències entre sexes, s'observa que els homes (29,2%) presenten una taxa de temporalitat més elevada que les dones (28,9%). Però, cal remarcar que durant aquest any 2004 la taxa de temporalitat femenina ha augmentat gairebé dos punts, mentre que la dels homes es manté en uns nivells similars als de l'any anterior (un augment de 0,2 punts). (Vegeu el quadre II-18.)

QUADRE II-17. ASSALARIATS PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2003-2004)

	2003				2004							
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%	Val. Absolut	%
Ambdós sexes												
Andalusia	2.138,2	100,0	1.188,0	55,6	950,2	44,4	2.185,5	100,0	1.218,3	55,7	967,2	44,3
Aragó	381,4	100,0	289,7	76,0	91,7	24,0	395,3	100,0	296,3	75,0	99,0	25,0
Astúries	299,9	100,0	214,6	71,6	85,3	28,4	309,0	100,0	230,8	74,7	78,2	25,3
Illes Balears	311,1	100,0	223,8	71,9	87,3	28,1	320,6	100,0	227,4	70,9	93,2	29,1
Canàries	666,6	100,0	418,4	62,8	248,2	37,2	677,2	100,0	412,2	60,9	265,0	39,1
Cantàbria	171,3	100,0	125,7	73,4	45,6	26,6	171,8	100,0	127,5	74,2	44,3	25,8
Castella-la Manxa	484,3	100,0	312,1	64,4	172,2	35,6	502,9	100,0	321,8	64,0	181,1	36,0
Castella Lleó	710,9	100,0	513,1	72,2	197,8	27,8	717,7	100,0	512,4	71,4	205,3	28,6
Catalunya	2.354,0	100,0	1.836,3	78,0	517,7	22,0	2.381,6	100,0	1.860,6	78,1	521,0	21,9
C. Valenciana	1.458,3	100,0	944,5	64,8	513,8	35,2	1.514,1	100,0	984,1	65,0	530,0	35,0
Extremadura	281,0	100,0	167,4	59,6	113,6	40,4	294,8	100,0	173,3	58,8	121,5	41,2
Gàlícia	818,8	100,0	539,9	65,9	278,9	34,1	833,1	100,0	549,7	66,0	283,4	34,0
Madrid	2.083,9	100,0	1.663,0	79,8	420,9	20,2	2.163,3	100,0	1.717,3	79,4	446,0	20,6
Múrcia	385,0	100,0	234,7	61,0	150,3	39,0	400,6	100,0	246,4	61,5	154,2	38,5
Navarra	187,5	100,0	144,4	77,0	43,1	23,0	195,0	100,0	148,4	76,1	46,6	23,9
Pais Basc	737,3	100,0	530,4	71,9	206,9	28,1	759,5	100,0	555,1	73,1	204,4	26,9
La Rioja	87,4	100,0	67,4	77,1	20,0	22,9	91,3	100,0	70,9	77,7	20,4	22,3
Ceuta i Melilla	40,9	100,0	27,4	67,0	13,5	33,0	42,1	100,0	26,7	63,4	15,4	36,6
Total	13.597,8	100,0	9.440,8	69,4	4.157,0	30,6	13.955,4	100,0	9.679,2	69,4	4.276,2	30,6

Font: EPA.

Gràfic II-4
Assalariats per tipus de contractes: Illes Balears (2004)
(base=100)

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-18. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER SEXES, ILLES BALEARS (2003-2004)

	Mitjana de 2003	Mitjana de 2004
Dona	27,0	28,9
Home	29,0	29,2
Total	28,0	29,1

Font: INE, enquesta de població activa.

Si analitzam la temporalitat segons el tipus de jornada, la taxa de temporalitat en la jornada parcial és nou punts més alta que l'existent en el cas de treballadors a jornada completa. Comparant els resultats d'aquest any amb els dels anys anteriors, cal dir que, si bé la taxa de temporalitat ha augmentat en ambdós tipus de contractes —especialment en els de jornada parcial—, encara se situa 1,2 punts per sota de la que hi havia l'any 2001. No obstant això, s'observa que aquesta distància en els darrers dos anys s'escurça, fet que confirma que aquesta

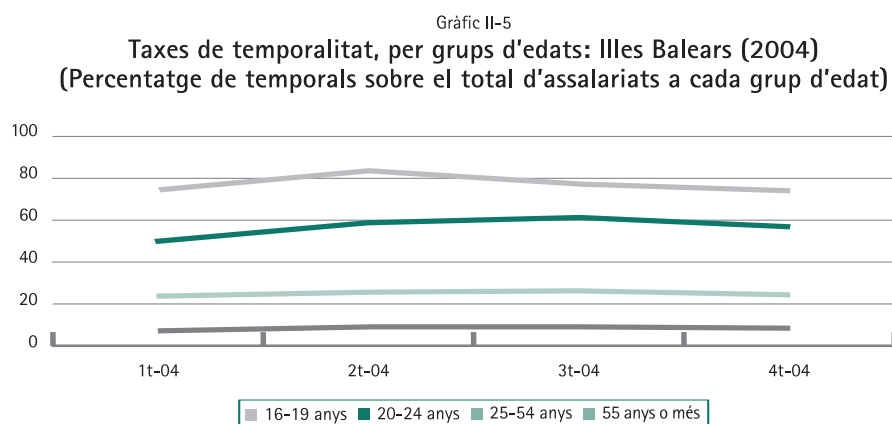
taxa de temporalitat és un tret característic del mercat de treball balear. (Vegeu el quadre II-19.)

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades de temporalitat es donen entre els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial s'ha d'accentuar el grup de treballadors d'entre els setze i els denou anys, que té la taxa més elevada i, curiosament, com es reflecteix en el gràfic II-5, aquesta temporalitat no

QUADRE II-19. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, ILLES BALEARS (2001-2004)

	Mitjana de 2001	Mitjana de 2002	Mitjana de 2003	Mitjana de 2004
Jornada completa	29,2	26,5	27,5	28,2
Jornada parcial	45,8	32,9	34,8	37,3
Total	30,3	27,0	28,1	29,1

Font: INE, enquesta de població activa.

Font: INE, enquesta de població activa.

està gaire influenciada per l'estacionalitat de la nostra economia.⁹ Per contra, en la resta de col·lectius aquesta taxa de temporalitat sí que fluctua segons l'època de l'any. (Vegeu el gràfic II-5.)

1.2.3. ELS OCUPATS I ELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA, PER SEXE I PER SECTOR ECONÒMIC

El 2004 el nombre de persones ocupades a jornada completa augmenta, de manera que hi ha 4.585 ocupats més que l'any

2003 (un 1,3% més que l'any anterior), augment que es dona principalment en el col·lectiu masculí, en què l'increment és del 2%, enfront d'un augment del col·lectiu femení del 0,1%.

Pel que fa als ocupats a jornada parcial, l'augment en relació amb l'any anterior és molt més important, de l'ordre d'un 27% de mitjana anual. Dins aquest grup cal assenyalar que, pel que fa als homes, el nombre d'ocupats a jornada parcial ha augmentat durant l'any passat, ja que hi ha 792 ocupats a jornada parcial més. Tot

9. El col·lectiu de treballadors més joves és el que està afectat pels contractes formatius que, per definició, són de durada temporal. D'altra banda, els contractes temporals fan la funció d'inserció en el món laboral (primer contracte) d'una gran quantitat de treballadors joves.

QUADRE II-20. OCUPATS I ASSALARIATS, PER TIPUS DE JORNADA I PER SEXE (2002-2004)*

	Ocupats				Assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Mitjana 2002	220.218	132.870	5.411	19.877	174.059	116.214	3.669	17.620
Mitjana 2003	222.016	136.399	5.408	22.938	168.936	118.781	3.566	19.794
Mitjana 2004	226.400	136.600	6.200	29.800	173.629	117.335	4.128	25.534

(Milers de persones en mitjanes anuals)

Font: INE, enquesta de població activa.

i l'augment d'homes ocupats a jornada parcial, el major augment es dona entre el col·lectiu femení, en què l'ocupació a temps parcial s'incrementà el 30%.

Si només fem referència als ocupats assalariats, aquests percentatges varien parcialment. Dins el total d'ocupats assalariats a jornada completa els homes tenen un augment del 2,8%, mentre que les dones redueixen l'ocupació l'1,2%. Quant als ocupats assalariats a temps parcial, el col·lectiu masculí té un increment en el nombre d'assalariats d'un 15,8% i també el col·lectiu femení augmenta pel que fa a treballadores assalariades un 29%.

L'anàlisi anterior ens mostra que la presència de les dones en el treball a temps parcial (el 13,9% respecte del total de treballadors ocupats i el 17,3% respecte del total d'assalariats) és molt més important que la dels homes (amb el 2,6% i el 3,2%, respectivament). Al mateix temps, es tracta d'una presència que augmenta cada any que passa. D'altra banda, en el treball a temps complet, la major ocupació es dona entre el col·lectiu masculí. (Vegeu el quadre II-20.)

A continuació s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, dins aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el sexe. En el quadre II-21 es recull que en l'ocupació en el sector serveis participen homes i dones en una proporció molt similar, mentre que, quan ens referim a les persones ocupades en el règim d'assalariats, la participació femenina s'incrementa més de quatre punts; percentatge que, en el cas dels homes, s'ha reduït respecte de l'any anterior i, en les dones, ha augmentat més d'un punt respecte de l'any passat. Això ens demostra que en el sector serveis té una forta presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat. Per exemple, en el sector de l'agricultura el 80% de les persones ocupades són homes, fet que demostra la baixa participació de la dona assalariada en aquesta activitat, participació, que tot i ser molt baixa, s'ha incrementat respecte de l'any 2003. Si ens referim als treballadors assalariats en l'agricultura, aquests percentatges es mantenen molt similars i també al llarg de l'any 2004 hi ha hagut un augment de la participació femenina: en definitiva, el nombre tant de dones com d'ho-

QUADRE II-21. OCUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER SEXES, ILLES BALEARS (2003-2004)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03
Total	232,7	2,3	166,4	4,5	177,8	3,1	142,9	3,1
Agricultura	6,8	-1,4	1,7	112,5	3,4	17,2	0,6	20,0
Indústria	26,3	-1,1	9,3	-9,7	21,9	0,0	8,0	-13,0
Construcció	54,8	13,5	3,1	-35,4	42,3	16,9	2,3	-20,7
Seveis	144,8	-0,5	152,2	6,1	110,2	-1,2	132,0	4,8

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-21. OCUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER SEXES, ILLES BALEARS (2003-2004)

BASE 2005	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03	2004 (milers)	% var. 04/03
Total	261,9	3,4	187,0	5,7	177,8	3,1	142,9	3,1
Agricultura	7,8	-2,2	1,8	91,9	3,4	17,2	0,6	20,0
Indústria	29,6	2,9	10,1	-6,1	21,9	0,0	8,0	-13,0
Construcció	64,8	15,2	3,2	-38,2	42,3	16,9	2,3	-20,7
Seveis	159,6	-0,5	171,9	7,4	110,2	-1,2	132,0	4,8

Font: INE, enquesta de població activa.

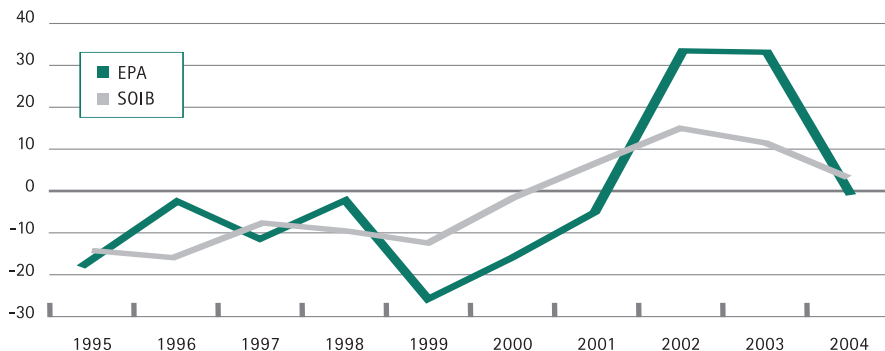
mes ocupats en el sector agrícola ha experimentat un augment respecte de l'any anterior. Amb referència al sector de la construcció, com és habitual la presència masculina és molt més important (el 94,6% del total d'ocupats en la construcció) i aquest any, contràriament al que passà l'anterior, el nombre total d'homes ocupats —com el d'assalariats— ha tingut un important creixement, mentre que l'ocupació de dones ha disminuït. Finalment, en el sector industrial, en què l'ocupació ha disminuït respecte del 2003, també és

destacable que el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims.

Per concloure, i com a resum, el 3% del nombre total d'homes ocupats treballa en l'agricultura; l'11,3%, en la indústria; el 24,74%, en la construcció, i el 60,93%, en el sector serveis. Aquests percentatges en el cas de les dones són del 0,96% en l'agricultura, del 5,4% en la indústria, de l'1,7% en la construcció i del 91,92% en els serveis, respectivament. (Vegeu el quadre II-21.)

Gràfic II-6

Evolució de l'atur segons les dades de l'EPA i de SISPE: Illes Balears (1995-2004) (Percentatge de variació sobre l'any anterior)

Font: INE-EPA i SISPE.

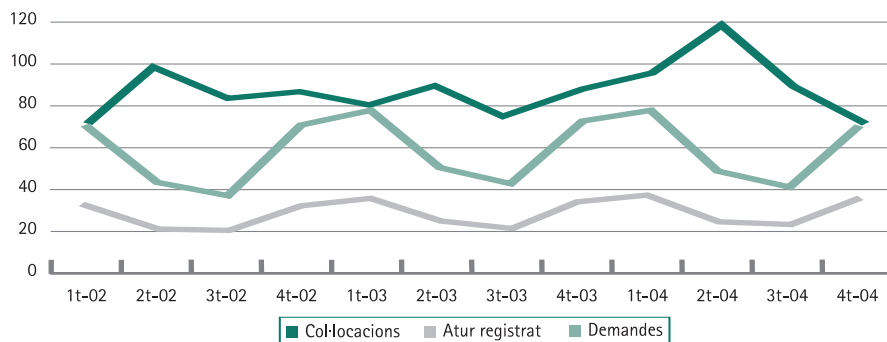
1.2.4. L'ATUR, LES DEMANDES D'OCUPACIÓ I LES COL·LOCACIONS

L'atur registrat l'any 2004 és una dada que mereix una atenció especial. En el gràfic II-6 es mostra l'evolució de l'atur des de mitjan dècada dels noranta. Com a primera conclusió es pot afirmar que a partir de l'any 2000 les xifres d'atur augmenten, atès el canvi de cicle econòmic i atesa la influència de la immigració en el mercat de treball a conseqüència dels processos de regularització. L'any 2004, en canvi, es dona un estancament d'aquestes xifres i, si es pren l'EPA com a font, fins i tot, se'n percep un descens: segons l'EPA, l'any 2004 el nombre d'aturats es redueix un 0,4% respecte del 2003 (es passa dels 39.438 aturats als 39.290, és a dir, hi ha 148 aturats menys que l'any passat). Si utilitzam com a font la simulació retrospectiva d'atur registrat amb criteris SISPE, hi ha un lleuger augment de l'ordre de l'1,27% respecte de l'any 2003. Segons aquesta font, aquest any s'han registrat 39.326 aturats, enfront dels 38.831 de l'any anterior. (Vegeu el gràfic II-6.)

L'atur registrat a la nostra comunitat correspon a distintes categories: per un costat, trobam un petit percentatge que, com per tot, correspon a l'anomenat atur friccional, és a dir, una petita part d'atur residual que difícilment es pot evitar; un percentatge alt que correspon a l'atur estacional —a causa de la nostra especialització productiva—, és a dir, aquell que varia segons l'activitat existent en cada època de l'any, i un atur que ens permetem qualificar de cíclic.

D'altra banda, s'observa que l'any 2004 es dona un increment molt significatiu en el nombre de col·locacions, en concret el 13,4% més que l'any 2003. D'altra banda, les demandes de treball mostren aquest any, a diferència dels anteriors, una tendència decreixent. En concret, es produeix un descens de l'1,7%. S'ha de tenir en compte que, a l'igual que passa amb la variable de l'atur, aquestes variables tenen un comportament estacional, d'acord amb el comportament de l'activitat principal de la nostra economia. (Vegeu el gràfic II-7.)

Gràfic II-7
**Atur registrat, demandes de treball i de col·locacions:
 Illes Balears (2002–2004) (en milers)**

Font: SOIB.

1.2.5. LA CONTRACTACIÓ

La contractació realitzada l'any 2004 mostra un punt d'inflexió en la tendència decreixent que es produïa des de l'any 2000, ja que hi ha un augment en la contractació: en concret, es registren 41.690 contractes més que el 2003, la qual cosa, en termes relatius, suposa un increment del 12,3%. El 10,5% dels 381.762 contractes registrats varen ser contractes indefinits i el 89,5%, de caràcter temporal. No obstant el pes de la contractació temporal, és interessant assenyalar que el nombre de contractes indefinits augmenta un 7,5% respecte dels que es varen subscriure al llarg del 2003, i els de durada determinada augmenten un 13%.

D'altra banda, el 55,4% dels contractes indefinits són contractes a temps complet i el 44,6%, contractes a temps parcial. Aquests darrers són els que han crescut més (9,6%) respecte dels contractes d'aquest tipus registrats l'any 2003. Totes les modalitats contractuals s'incrementen respecte de l'any anterior, però ressalten sobretot els contrac-

tes de persones discapacitades (un augment de més del 77%) i la modalitat del contracte fix discontinu (un augment del 12,1%).

Així mateix, d'entre els contractes temporals registrats el 2004 —més de la meitat dels quals cal assenyalar que tenen una durada inferior als tres mesos—, el 77,5% (262.401) són contractes a temps complet.

Dins el grup de contractes temporals cal fer notar la importància, per volum, dels contractes eventuals per circumstàncies de la producció, que són 160.242 (el 41,97%), i dels d'obra i servei, que sumen 78.623 contractes (el 20,59%).

Els contractes formatius registrats l'any 2004 —que únicament representen el 0,8% del total de contractes— tenen un volum molt similar als de l'any anterior: 3.109, setze més que l'any anterior, quan se'n registraren 3.093. (Vegeu el quadre II-22.)

Les ocupacions més contractades són la de personal de neteja, que aquest any 2004 registra un total de 51.350 contractes (el

QUADRE II-22. CONTRACTES REGISTRATS, PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ: ILLES BALEARS (2001-2004)

	2001	2002	2003	2004	Var. 04/03	Var. (%)
Contractes indefinits						
A temps complet						
Ordinaris	7.759	6.935	6.584	7.167	583	8,85
Discapacitats	302	187	140	249	109	77,86
Foment de l'ocupació	4.790	3.685	3.458	3.732	274	7,92
Conversió a indefinit	12.157	9.866	10.775	11.026	251	2,33
Subtotal a temps complet	25.008	20.673	20.957	22.174	1.217	5,81
A temps parcial						
Temps parcial	3.670	5.042	5.566	5.821	255	4,58
Fix discontinu	8.888	9.586	10.755	12.060	1.305	12,13
Subtotal a temps parcial	12.555	14.628	16.321	17.881	1.560	9,56
Subtotal contractes indefinits	37.563	35.301	37.278	40.055	2.777	7,45
Contractes de durada determinada						
A temps complet						
Obra i Servei	82.075	74.122	71.975	78.623	6.648	9,24
Eventual per circumst. producció	185.608	162.075	148.311	160.242	11.931	8,04
Interinitat	14.542	14.493	15.734	20.768	5.034	31,99
Jubilació esp. 64 anys	45	38	36	35	-1	-2,78
Discapacitats	201	187	242	291	49	20,25
Discapacitats en CEE	210	31	43	100	57	132,56
Altres	2.613	1.318	1.560	2.342	782	50,13
Subtotal a temps complet	285.294	252.264	237.901	262.401	24.500	10,30
A temps parcial						
Temps parcial	58.143	58.851	61.658	75.985	14.327	23,24
Jubilació parcial	0	29	93	149	56	60,22
Relleu	51	38	49	63	14	28,57
Subtotal a temps parcial	58.194	58.918	61.800	76.197	14.397	23,30
Subtotal de durada determinada	343.488	311.182	299.701	338.598	38.897	12,98

continua

**QUADRE II-22. CONTRACTES REGISTRATS, PER MODALITAT
DE CONTRACTACIÓ: ILLES BALEARS (2001-2004)**

	2001	2002	2003	2004	Var. 04/03	Var. (%)
Contractes formatius						
Formació	2.065	2.391	2.188	2.021	-167	-7,63
Pràctiques a temps complet	580	682	705	816	111	15,74
Pràctiques a temps parcial	154	188	200	272	72	36,00
Subtotal contractes formatius	2.799	3.261	3.093	3.109	16	0,52
Total contractació	383.850	349.744	340.072	381.762	41.690	12,26

Font: SOIB.

13,5% del total de la contractació), seguida de l'ocupació de cambriers i bàrmans (45.793 contractes, el 12%) i de picapedrers (33.052 contractes, el 8,7%). Per tant, el 34,2% dels contractes realitzats es concentren en aquestes tres ocupacions. Els contractes registrats de picapedrers suposen el 8,7% del total de contractes registrats, mig punt menys que l'any passat. D'altra banda, els contractes de peons de la construcció representen el 5,8% del total de la contractació, un punt i mig menys que l'any 2003. (Vegeu el quadre II-23.)

La contractació a través d'empreses de treball temporal ens mostra una mateixa tendència lleugerament decreixent.¹⁰ El més destacat és la reducció en els contractes eventuais, que al llarg dels anys anteriors eren més del 60% dels contractes que registraven les empreses de treball temporal, però el 2004 s'han reduït el 19,5%, de manera que passen a representar únicament el 48,8% d'aquest tipus de contractació. (Vegeu el quadre II-24.)

El total de treballadors estrangers d'alta a la Seguretat Social a les Illes Balears al llarg de l'any 2004 va ser de 46.177 persones, xifra que demostra un increment important any rere any,¹¹ i el nombre de contractes formalitzats va ser de 71.509, també superior a l'any passat i en la mateixa línia creixent respecte dels anys anteriors. En el cas de les Balears, el 29,7% dels contractes s'ha concertat amb treballadors procedents de l'Europa occidental, a diferència del conjunt de l'Estat, en què aquest col·lectiu només representa el 15,5% dels contractes. Aquesta diferència es deu que la major part d'aquests treballadors es concentra en l'activitat turística que, en el cas de la nostra comunitat, té un pes molt superior a la resta del país. Per ordre d'importància, l'altra zona de procedència de treballadors estrangers és l'Amèrica Central i del Sud. El nombre de contractes realitzats a treballadors procedents d'aquesta àrea ha estat de 25.150, la qual cosa representa el 35,2% dels contractes a persones estrangeres, i cal assenyalar que és el col·lectiu que més ha augmentat,

10. Les dades són provisionals. L'estadística anual actualment no està tancada.

11. Sobre l'evolució dels treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social, vegeu l'apartat 1.1.1.

QUADRE II-23. LES 10 OCUPLICIONS MÉS CONTRACTADES, ILLES BALEARS (2004)

	Absoluts	%	Acumulat
Personal de neteja d'oficines i hotels	51.350	13,5	13,5
Cambriers, bàrmans i assimilats	45.793	12,0	25,5
Picapedrers	33.052	8,7	34,2
Taquígrafs i mecanògrafs	30.166	7,9	42,2
Dependent i exhibid. en tendes, magatzems	29.443	7,7	49,9
Peons de la construcció d'edificis	22.223	5,8	55,7
Peons del transport i descarregadors	15.663	4,1	59,9
Cuiners i preparadors de menjars	13.767	3,6	63,5
Operadors de maquinària, mov. materials	6.625	1,7	65,2
Taxistes i conduc. automob. i furgonetes	6.268	1,6	66,9
Total 10 ocupacions	254.350	66,9	—
Total contractació 2004	380.329	100,0	—

Font: SOIB.

QUADRE II-24. NOMBRE DE CONTRACTES DE POSADA A DISPOSICIÓ A LES ETT REGISTRADES A LES BALEARS, PER MODALITATS CONTRACTUALS (2000-2004)

	Obra i servei	Eventual	Interinitat	Interinitat en p. selecció	Total
2000	3.237	4.481	120	8	7.846
2001	2.762	4.531	68	14	7.375
2002	2.815	4.554	107	0	7.476
2003	3.693	3.328	129	2	7.152
2004	2.737	2.680	77	0	5.494
gener	132	83	7	0	222
febrer	195	116	2	0	313
març	262	127	4	0	393
abril	204	140	5	0	349
maig	434	192	9	0	635
juny	415	358	11	0	784
juliol	299	421	8	0	728
agost	305	485	5	0	795
setembre	297	497	10	0	804
octubre	—	—	—	—	—
novembre	100	119	6	0	225
desembre	94	142	10	0	246

Font: Conselleria de Treball i Formació.

QUADRE II-25. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES BALEARS I A ESPANYA, PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2004)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Unió Europea	21.264	29,7	290.427	15,5
No UE	2.653	3,7	173.918	9,3
Magrib	12.308	17,2	449.810	23,9
Resta Àfrica	7.165	10,0	168.214	9,0
Amèrica Nord	121	0,2	4.684	0,2
Amèrica Central, del Sud i el Carib	25.150	35,2	684.532	36,4
Àsia	2.629	3,7	96.630	5,1
Altres	219	0,3	10.443	0,6
Total	71.509	100,0	1.878.658	100,0

Font: INEM-SOIB.

tant en termes absoluts com en termes relatius. En el cas del conjunt estatal, aquest és el col·lectiu de treballadors estrangers de més pes (36,4%). (Vegeu el quadre II-25.)¹²

1.2.6. L'EXTINCIÓ I ELS ACOMIADAMENTS

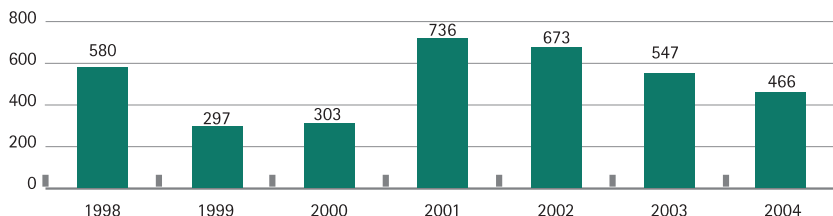
L'any 2004 el nombre de treballadors afectats per mesures d'extinció en expedients de regulació d'ocupació autoritzats ha estat de 466, la qual cosa suposa una reducció del 14,8% respecte de l'any 2003 i, com es pot veure en el gràfic II-8, segueix la clara tendència decreixent que s'inicia l'any 2002. (Vegeu el gràfic II-8.)

Les conciliacions individuals en matèria d'acomiadaments experimentaren una notable reducció al llarg del 2004. Aquestes varen ser 2.950, xifra que representa una reducció de l'11,3% respecte de l'any 2003, any que ja s'havien reduït el 13,9% respecte de l'any 2002. Aquest procés decreixent que comença el 2002 es

deu a la conciliació individual que comença a assumir el Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB) aquest any. En efecte, com s'examina en l'apartat corresponent a aquest òrgan de solució de conflictes laborals, el Tribunal d'Arbitratge, que havia iniciat l'activitat com un instrument de solució —per la via de la conciliació, de la mediació i de l'arbitratge— dels conflictes col·lectius, especialment els de vaga, inclou la conflictivitat individual, a partir de les reformes que es fan de l'acord interprofessional que li dona vida. En una primera fase, s'accepten les sol·licituds de conciliació i de mediació en casos de reclamació de deutes salarials i, després, s'amplia a totes les formes d'extinció de la relació laboral, inclòs l'acomiadament disciplinari. Igualment, contribueixen a la disminució de les conciliacions, com a tràmit previ de les extincions contractuals, els canvis de la normativa laboral que regulen els casos d'acomiadament disciplinari que relaxen el requisit de la conciliació. (Vegeu el gràfic II-9.)

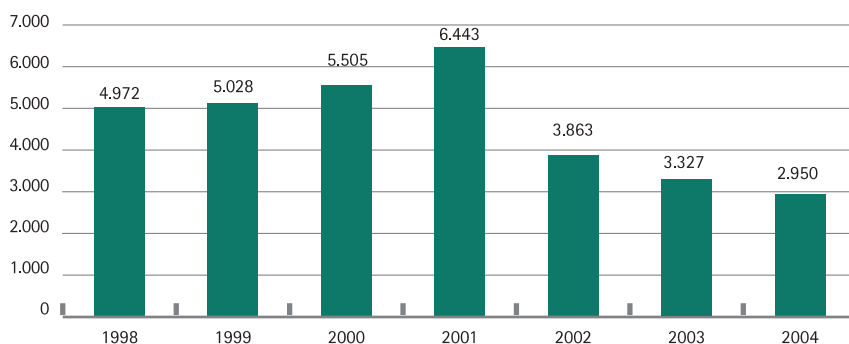
12. Vegeu els quadres II-5A i II-5B.

Gràfic II-8
Treballadors afectats per les mesures d'extinció en expedients autoritzats a les Illes Balears, 1998-2004

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials (MTAS).

Gràfic II-9
Conciliacions individuals en matèria d'acomiadament a les Illes Balears, 1998-2004

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials (MTAS).

1.2.7. LES ACCIONS FORMATIVES I L'OCUPACIÓ¹³

En aquest apartat es fa referència al Pla de formació Enllaç. L'any 2000 es posà en marxa el programa operatiu per a la comunitat autònoma de les Illes Balears, integrat en les intervencions comunitàries per a l'objectiu 3 a Espanya, per un període

comprès entre l'1 de gener del 2000 i el 31 de desembre del 2006. Aquest programa té com a objectiu crear ocupació, al temps que manté les directrius de creixement de l'ocupació i de reducció de l'atur.

En el quadre II-26 es recullen el total de les inversions realitzades per als diferents eixos entre l'any 2003 i el 2004, i en el quadre

13. Amb referència a les polítiques d'ocupació, vegeu apartat 1.5 de la memòria del CES de l'any 2002 (p. 336-343).

QUADRE II-26. PRESSUPOST, ACCIONS I BENEFICIARIS PER EIXOS, OBJ. 3 2003-2004

	Total per eixos	Nombre d'accions	Beneficiaris
Eix 1: Inserció i reinserció d'aturats	1.527.302,63	120	1.680
Eix 2: Reforç de la capacitat empresarial	1.186.827,08	171	2.394
Eix 3: Reforç de l'estabilitat i de l'adaptabilitat	2.448.030,36	398	5.572
Eix 5: Investigació i desenvolupament	1.161.603,27	32	448
Eix 6: Participació de les dones en el mercat laboral	2.393.945,96	232	3.248
Total	8.717.709,30	953	13.342

Font: Direcció General de Formació.

QUADRE II-27. PRESSUPOST, ACCIONS I BENEFICIARIS PER ILLES, OBJ. 3 2003-2004

	Pressupost	Nombre d'accions	Beneficiaris
Mallorca	6.323.656,50	612	8.568
Menorca	1.090.727,30	162	2.268
Eivissa-Formentera	1.059.922,70	177	2.478
Total	8.474.306,50	951	13.314

Font: Direcció General de Formació.

QUADRE II-28. PRESSUPOST, ACCIONS I BENEFICIARIS PER ILLES, PLA FIP 2003-2004

	Pressupost	Nombre d'accions	Beneficiaris
Mallorca	7.485.899,20	486	7.245
Menorca	603.733,65	42	620
Eivissa-Formentera	1.070.594,20	75	1.125
Total	9.160.227,27	603	8.990

Font: Direcció General de Formació.

II-27 s'inclouen aquestes inversions distribuïdes segons l'illa per a la qual s'han finançat les accions al llarg d'aquest any. Així, es veu que el 28,1% del pressupost s'ha destinat a l'eix 3 (reforç de l'estabilitat i de l'adaptabilitat) i el 27,5%, a l'eix 6 (participació de les dones en el mercat laboral). També s'observa que, a escala territorial, l'illa que més pressupost rep és Mallorca, amb el 74,6%, mentre que

Menorca i les Pitiüses es reparteixen gairebé a parts iguals la resta del pressupost. (Vegeu els quadres II-26 i II-27.)

En el quadre II-28 es presenta la inversió feta en el Pla FIP durant aquest darrer any. Cal recordar que aquest pla formatiu s'adreça exclusivament a persones en situació d'atur i disposa d'un pressupost de 9.160.227,27 euros.

1.3.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

En primer lloc analitzam comparativament la negociació col·lectiva de les Illes Balears en relació amb les altres comunitats autònomes i, a continuació, especificam les característiques principals de la nostra negociació col·lectiva.

1.3.1. ANÀLISI COMPARADA DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB ESPANYA

L'anàlisi comparada de la negociació col·lectiva a les Illes Balears es fa tenint en compte les dades de registre de convenis que centralitza estadísticament el Ministeri de Treball i Afers Socials. El quadre II-29 s'ha de considerar com una «foto fixa» dels convenis que s'han registrat durant l'any 2004 en els diferents registres autonòmics, els quals, finalment, es reflecteixen en aquest quadre, que no ens indica tota la realitat de la negociació col·lectiva balear. A partir de la lectura del quadre podem saber, com a màxim, si durant l'any 2004 s'han negociat, s'han formalitzat o s'han registrat molts o pocs convenis col·lectius a les Illes Balears i si són un nombre igual, inferior o superior al corresponent a l'any 2003. El quadre no ens indica, però, el nombre total de convenis col·lectius negociats, formalitzats i registrats que tenen vigència efectiva durant l'any 2004. Per saber quins són els convenis que tenen vigència efectiva, és necessari recórrer als

butlletins oficials de la comunitat autònoma i indagar les vigències temporals dels convenis, els quals poden estar publicats en anys anteriors, però estendre la vigència durant l'any que comentam.

Així, doncs, a partir de la lectura del quadre en relació amb el corresponent a l'any 2003,¹⁴ veiem que el total de convenis registrats el 2004 és de setanta-dos, mentre que el 2003 arribava a vuitanta-tres, i que cinquanta-cinc convenis del total registrat el 2004 són d'empresa, mentre que desset són d'un altre àmbit, a diferència de l'any passat, que eren, respectivament, seixanta-un i vint-i-dos. Això ens demostra que durant el 2004 el nombre de convenis registrats és més baix que l'any passat i que aquest nombre de convenis és inferior a la mitjana estatal, ja que significa l'1,5% del total de convenis subscrits i registrats al conjunt d'Espanya. (Vegeu el quadre II-29.)

1.3.2. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LES ILLES BALEARS

L'any 2004 les Illes Balears tenen vuitanta-quatre convenis col·lectius propis, és a dir, convenis que s'han negociat i s'han tancat a la nostra comunitat i que són vigents durant aquest any, amb independència de l'inici de la vigència.¹⁵ Aquests pactes afecten 49.589 empreses i 220.220 treballadors (el desembre del 2004). Vint-i-set d'aquests són convenis de sector i cinquanta-set, d'empresa. A la resta de l'Estat el total de convenis tancats és de 4.647, 3.461 dels quals són d'empresa.

14. El quadre II-25 de la memòria del CES del 2003, p. 335.

15. S'han computat únicament els textos articulats complets dels convenis col·lectius, excloent del còmput les revisions salarials, els acords de les comissions paritàries d'aplicació i d'interpretació, els acords d'adaptació de convenis d'àmbit nacional en àmbits sectorials de la nostra comunitat autònoma o altres pactes o acords semblants.

QUADRE II-29. CONVENIS, TREBALLADORS AFECTATS I AUGMENT SALARIAL PACTAT, SEGONS ÀMBIT FUNCIONAL PER COMUNITAT AUTÒNOMA, (2004)

	Total de convenis				Convenis d'empresa				Convenis d'altres àmbits			
	Convenis	Treballadors	Augment salarial		Convenis	Treballadors	Augment salarial		Convenis	Treballadors	Augment salarial	
Andalusia	626	1.135.395	3,95	485	86.718	2,84	141	1.048.677	4,04			
Aragó	196	187.036	3,84	150	30.791	3,47	46	156.245	3,91			
Astúries	134	121.367	3,65	103	25.870	3,26	31	95.497	3,76			
Balears	72	170.605	3,46	55	5.646	3,03	17	164.959	3,48			
Canàries	208	280.138	3,63	177	17.992	2,88	31	262.146	3,69			
Cantàbria	124	74.424	3,80	90	12.813	3,39	34	61.611	3,88			
Castella-la Manxa	212	193.959	3,83	140	11.957	3,24	72	182.002	3,87			
Castella i Lleó	381	284.665	3,77	225	35.300	2,90	156	249.365	3,90			
Catalunya	557	1.471.766	3,45	433	74.617	3,30	124	1.397.149	3,46			
C. Valenciana	364	704.667	3,74	242	32.609	3,22	122	672.058	3,76			
Extremadura	70	144.603	3,56	45	4.008	3,09	25	140.595	3,58			
Galícia	339	335.926	3,97	263	47.499	3,33	76	288.427	4,08			
Madrid	318	658.684	3,73	269	63.392	3,45	49	595.292	3,76			
Múrcia	90	186.106	4,00	52	4.192	3,50	38	181.914	4,01			
Navarra	133	102.999	4,18	104	15.871	3,65	29	87.128	4,27			
País Basc	356	183.880	3,87	284	42.008	3,62	72	141.872	3,94			
La Rioja	57	29.083	3,94	41	4.506	3,48	16	24.577	4,03			
Ceuta i Melilla	38	8.639	3,62	27	1.463	2,85	11	7.176	3,78			
Entre Comunitats Autònomes	372	2.471.798	3,34	276	342.392	3,05	96	2.129.406	3,38			
Espanya	4.647	8.745.740	3,62	3.461	859.644	3,17	1.186	7.886.096	3,67			

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials. Estadística de Convenios Colectivos de Trabajo. Dades el 31 de març de 2005.

En els quadres II-30 i II-31 es fan constar tots els convenis col·lectius de les Illes Balears i s'hi separen els d'àmbit superior a l'empresa (quadre II-30) dels d'àmbit empresarial o inferior (quadre II-31). Com podem veure, s'expressa la vigència del conveni, la data que es publicà en el BOIB, el número de BOIB, el nombre de treballadors i d'empreses als quals afecta, la jornada i l'increment de retribució.

En tot cas, cal assenyalar que la cobertura real de la negociació col·lectiva a la nostra comunitat és notablement superior a la que reflecteixen els convenis autonòmics. És així especialment perquè activitats que arriben a un gran nombre de treballadors i que afecten moltes d'empreses estan cobertes per convenis col·lectius estatals que no són computats en l'estadística regional. Per tal que ens fem idea de quins són els principals sectors i empreses regulats per convenis d'àmbit superior a l'autonòmic que tenen incidència a la nostra comunitat autònoma, podem esmentar-ne els següents: les agències de viatges, les arts gràfiques, les assegurances, la banca privada, les benzineres, les caixes d'estalvis, les cooperatives de crèdit, el calçat, l'ensenyament privat (concertat i no concertat), els grans magatzems, la indústria química, la marina mercant, el personal laboral de l'Administració de l'Estat, el personal laboral de la Seguretat Social, la premsa i les agències de notícies, els ports de l'Estat i les autoritats portuàries, la seguretat privada i les mútues d'accidents de treball. S'han d'afegir a aquests convenis sectorials els convenis d'empresa que tenen un àmbit estatal i que també tenen presència al territori de la comunitat autònoma, com, per exemple, les companyies aèries amb

conveni propi, les companyies navilieres, les societats subministradores d'energia o les de telecomunicacions.

Pel que fa a les característiques bàsiques de la negociació col·lectiva a les Balears,¹⁶ s'ha de dir que una peça bàsica en l'estructura d'aquesta negociació són els convenis sectorials. Els convenis col·lectius d'aquest àmbit són en aquells en què s'enquadren la immensa majoria dels treballadors i de les empreses inclosos en el procés de la negociació col·lectiva.

Els convenis col·lectius sectorials més significatius de la nostra comunitat autònoma, pel nombre de treballadors que ocupen i per les empreses que afecten, són el de l'hoteleria, el de la construcció i el del comerç. D'entre aquests convenis, sobresurt el de l'hoteleria, ja que és el que té un camp d'aplicació personal més ampli: s'aplica a 80.000 treballadors i afecta 17.000 empreses. L'àmbit personal dels pactes col·lectius de la resta de sectors amb una major incidència —que són la construcció i el comerç— és bastant inferior, ja que cadascun només inclou uns 40.000 treballadors. Al seu costat, es troben els convenis que podem dir que regulen «sectors estratègics», és a dir, que si bé no afecten un nombre gaire important d'empreses i de treballadors —entre 4.000 i 6.000 treballadors— sí que tenen una gran importància en la nostra economia, fortament terciaritzada. Els més importants són els convenis col·lectius que regulen el sector del transport —de mercaderies, regular i discrecional de viatgers—, el conveni col·lectiu que regula el sector de neteges d'edificis i locals, i el conveni col·lectiu que regula el sector del metall.

16. Vegeu: *La negociació col·lectiva a les Illes Balears. Informe. Estudi tècnic*. Aquesta obra és del CES de les Illes Balears (novembre del 2004). L'estudi tècnic que conté és de C. Riera Vayreda. La publicació s'ha fet amb el suport de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears.

QUADRE II-30. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT SUPERIOR A L'EMPRESA, TREBALLADORS I EMPRESSES AFECTADES, VIGÈNCIA, JORNADA I AUGMENT SALARIAL PACTAT. ILLES BALEARS (2004)

Denominació	Vigència	BOIB nùm.	Treb. afec.	Empreses	Jornada	% Salarial
Begudes refrescants	01-01-2003 a 31-12-2005	116 de 16-08-2003	452	8	1.811/any	IPCp + 0,5
Cinemes	01-01-2004 a 31-12-2004	91 de 29-06-2004	300	5	1.760/any	IPCp + 2
Comerç	01-04-2003 a 31-03-2006	159 de 15-11-2003	40.100	19.200	1.819/any	IPCp + 1
Consignataris de vaixells / agents de duanes	01-03-2001 a 31-12-2003	62 de 24-05-2001	120	25	39/setmanal	—
Construcció	01-01-2002 a 31-12-2006	133 de 5-11-2002	44.192	6.404	1.750/any	2,8
Derivats del ciment	01-01-2001 a 31-12-2005	40 de 02-04-2002	1.600	110	1.744/any	IPCp + 0,85
Empreses organitzadores de bingos	01-01-1996 a 31-12-1999	93 de 25-07-1996	257	15	1.810/any	3,01
Establiments sanitaris	01-01-2004 a 31-12-2007	37 de 05-03-2005	3.780	36	1.728/any	4
Estibadors portuaris Palma	10-04-2001 a 10-04-2006	85 de 17-06-2003	105	5	1.820/any	—
Estibadors portuaris Maó	12-06-2002 a 12-06-2005	81 de 10-06-2004	20	4	40/setmanal	1,74
Feina al camp	01-01-2002 a 31-12-2004	21 de 15-02-2003	2.200	1.500	40/setmanal	IPC any anterior
Graduats socials	01-01-2003 a 31-12-2005	55 de 22-04-2004	600	300	40/setmanal	4
Hoteleria	01-04-2002 a 31-03-2005	97 de 13-08-2002	81.757	17.980	1.776/any	IPCp + 0,8

continua

QUADRE II-30. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT SUPERIOR A L'EMPRESA, TREBALLADORS I EMPRESSES AFECTADES, VIGÈNCIA, JORNADA I AUGMENT SALARIAL PACTAT. ILLES BALEARS (2004)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Empreses	Jornada	% Salarial
Indústries de la fusta	01-01-2002 a 31-12-2006	43 de 09-04-2002	3.306	728	1.776/any	2
Indústries de forn i pastisseria	01-01-2002 a 31-12-2003	129 de 26-10-2002	2.200	450	1.802/any	IPCp + 1 (03)
Indústries vinícoles	01-01-2003 a 31-12-2005	149 de 28-10-2003	300	15	38/setmanal	IPCp + 0,5
Laboratoris protèsics dentals	01-01-2001 a 31-12-2003	140 de 22-11-2001	200	70	1.716/any	IPCp + 1 (03)
Lloguer vehicles	01-01-2004 a 31-12-2006	76 de 29-05-2004	1.550	235	40/setmanal	3
Marroquineria	01-01-2003 a 31-12-2005	125 de 06-09-2003	289	57	1.771/any	2,3
Metall	01-01-2003 a 31-12-2005	173 de 16-12-2003	16.000	1.500	39/setmanal	IPCp + 1
Neteja d'edificis i locals	01-04-2002 a 31-03-2005	62 de 03-05-2003	4.500	65	1.755/any	3,1
Oficines i despatxos	01-01-2003 a 31-12-2004	152 de 01-11-2003	3.000	500	1.780/any	IPCp + 0,5
Servei d'ajuda a domicili	01-01-2004 a 31-12-2007	25 de 26-02-2002	1.000	15	40/setmanal	4
Transport malalts ambulància	01-01-2003 a 31-12-2006	101 de 15-07-2003	400	4	1.826/any	IPCr
Transport discrecional viatgers	23-08-2004 a 31-12-2006	126 de 09-09-2004	2.500	80	1.800/any	3,6
Transport mercaderies	01-01-2002 a 31-12-2004	145 de 21-10-2003	3.000	200	40/setmanal	3
Transport regular viatgers	01-01-2004 a 31-12-2006	129 de 16-09-2004	263	21	40/setmanal	3,6

IPC previst = IPCp

IPC real = IPCr

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials.

QUADRE II-31. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2004)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Jornada	% Salarial
Aeri, SL	01-02-2004 a 31-01-2007	87 de 22-06-2004	15	40/setmanal	3
Aquacity Aspro Ocio, SA	01-01-2004 a 31-12-2006	41 de 20-03-2004	80	40h/setmanal	3,60
Aqualand Magaluf Aquapark Aspro Ocio, SA	01-01-2004 a 31-12-2006	21 de 12-02-2004	50	40/setmanal	2
Artes gráficas de Baleares, SL	01-01-2004 a 31-12-2006	32 de 24-02-2005	26	40/setmanal	0,5
Astilleros de Mallorca, SA	01-01-2004 a 31-12-2004	52 de 15-04-2004	63	1.755/any	2,5
Autoridad Portuaria	01-01-1999 a 31-12-2003	70 de 17-05-2003	272	37,5/setmanal	No
Calvià 2000, SA	01-01-2004 a 30-06-2007	78 de 03-06-2004	325	35/setmanal	2,02
Casino de Mallorca, SA	01-07-2002 a 31-12-2004	82 de 09-07-2002	167	39/setmanal	3
Casino Marítimo, SA	01-01-2003 a 31-12-2005	185 de 28-12-2004	25	1.826/any	2,06
Cemex España	01-01-2003 a 31-12-2005	180 de 30-12-2003	116	1.784/any	4,4
CESPA Eivissa	01-01-2003 a 01-12-2006	45 de 30-03-2004	99	1.734/any	0,5
CESPA Formentera	01-01-2003 a 31-12-2007	34 de 09-03-2004	17	38/setmanal	2
CESPA Maó, Alaior, es Castell	01-01-2002 a 31-12-2004	44 de 03-04-2003	45	40/setmanal	5
Club de Mar Mallorca	01-08-2004 a 31-07-2006	170 de 30-11-2004	68	40/setmanal	4,25
COBEGA, SA	01-01-2004 a 31-12-2005	117 de 24-08-2004	215	40/setmanal	3
Comercial Citróen, SA	01-01-2004 a 31-12-2007	91 de 29-06-2004	65	1.760/any	3
Conf. Sindical Comissions Obreres Balears	01-01-2004 a 31-12-2006	4 de 06-01-2005	30	1.568/any	IPCp + 0,5
Cruz Roja, Asamblea Balear	01-01-2002 a 31-12-2005	83 de 11-07-2002	170	1.694/any	5,03
DHL Logistics, SL	01-01-2004 a 31-12-2004	94 de 06-07-2004	4	1.800/any	3

continua

QUADRE II-31. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2004)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Jornada	% Salarial
Dornier, SA	01-01-2004 a 31-12-2006	134 de 25-09-2004	160	1.800/any	3,5
Editora Balear, SA	01-01-2004 a 31-12-2006	120 de 28-08-2004	142	36/setmanal	0,5
Editorial Paneurope, SLU	01-01-2004 a 31-12-2006	126 de 09-09-2004	25	36/setmanal	IPCp + 0,5
Enaya Aigües	01-01-2004 a 31-12-2007	126 de 09-09-2004	385	1.554/any	IPCr
Enaya (Medi Ambient)	01-01-2004 a 31-12-2007	104 de 27-07-2004	739	1.554/any	2
EMT	01-01-2000 a 31-12-2006	84 de 14-07-2001	475	1.575/any	6
FCC ITV Mallorca	06-05-2003 a 31-12-2006	63 de 06-05-2003	64	40/setmanal	6
Ferrocarril Sòller	01-01-2002 a 31-12-2005	18 de 08-02-2003	100	35/setmanal	5
Font Teix, SA	01-01-2003 a 31-12-2004	3 de 06-01-2004	43	40/setmanal	IPCr
Fundació Hospital Manacor	01-01-2002 a 31-12-2004	11 de 23-01-2003	600	38/setmanal	IPCr
Fundació Banc de Sang i Teixits	01-01-2004 a 31-12-2006	179 de 18-12-2004	68	1.540/any	4
Fundació Pilar i Joan Miró	01-07-2003 a 31-12-2006	30 de 03-02-2004	17	40/setmanal	2,5
Gestoria Leonart	01-01-2004 a 31-12-2005	28 de 26-02-2004	23	40/setmanal	3,6
Helados Miko	01-01-2003 a 31-12-2004	49 de 09-04-2003	9	1.797/any	4,6
Herbusa	01-01-2004 a 31-12-2007	6 de 11-01-2005	34	1.768/any	5
Hogar El Temple	01-01-2003 a 31-12-2005	155 de 26-12-2002	20	40/setmanal	10
Institut Municipal d'Informàtica Palma, IMI	01-01-2004 a 31-12-2007	41 de 12-03-2005	107	35/setmanal	2
Kraft Foods	01-01-2003 a 31-12-2005	144 de 18-10-2003	230	1.792/any	3
Licres Mallorquines, SA, LIMSA	01-01-2004 a 31-12-2005	83 de 15-06-2004	23	1.826/any	3

continua

QUADRE II-31. CONVENIS COL·LECTIUS D'ÀMBIT EMPRESARIAL, ILLES BALEARS (2004)

Denominació	Vigència	BOIB núm.	Treb. afec.	Jornada	% Salarial
Lignitos, SA	01-01-2004 a 31-12-2006	53 de 17-04-2004	22	1.776/any	2,8
Mallorca Pearis Centre MAPECSA	01-01-2004 a 31-12-2004	73 de 22-05-2004	8	40/setmanal	2,6
Marineland, SA	01-01-2003 a 31-12-2005	114 de 12-08-2003	80	40/setmanal	2,5
Panrico, SA	01-01-2002 a 31-12-2004	109 de 10-09-2002	70	38,5/setmanal	IPC + 0,5
PEPSICO Centro Mediterranea de Beb. Carb.	01-01-2003 a 31-12-2006	132 de 21-09-2004	161	1.784/any	4,25
Perlas Orquídea	01-01-2004 a 31-12-2004	74 de 25-05-2004	30	40/setmanal	2,6
Personal flota transp. marítimo, Alcúdia	01-01-2003 a 31-12-2004	142 de 14-10-2003	85	1.824/any	4
Personal laboral Ajunt. Calvià	27-02-2003 a 31-12-2004	33 de 11-03-2003	110	35/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral Ajunt. Capdepera	01-01-2004 a 31-12-2005	14 de 25-01-2005	75	40/setmanal	No
Personal laboral Ajunt. Ciutadella	01-01-2001 a 31-12-2004	92 de 01-08-2002	115	1.665/any	Segons LPGE
Personal laboral Ajunt. Consell	01-08-2003 a 31-12-2005	141 de 11-10-2003	11	1.652/any	Segons LPGE
Personal laboral Ajunt. Formentera	01-01-2003 a 31-12-2006	38 de 22-03-2003	37	37,5/setmanal	Segons LPGE
Personal laboral Ajunt. Sant Josep	01-01-2004 a 31-12-2005	155 de 04-11-2004	36	No	No
Personal laboral Ajunt. Sant Lluís	01-01-2004 a 31-12-2004	148 de 23-10-2004	73	1.647/any	No
Rey Sol, SA	01-01-2003 a 31-12-2006	114 de 19-08-2004	45	36/setmanal	4
Salinera Española Eivissa	01-01-2004 a 31-12-2005	94 de 06-07-2004	20	1.754/any	3
Salinera Española, SA	2004 a 2007	104 de 27-07-2004	20	1.754/any	3
Sky Chiefs Barcelona, SA	01-03-2004 a 28-02-2005	183 de 23-12-2004	83	40/setmanal	3
Veneciana Balear	01-01-2002 a 31-12-2004	62 de 03-05-2003	32	1.770/any	2

IPC previst = IPCp

IPC real = IPCr

Font: Conselleria de Treball i Afers Socials.

En els nostres convenis tradicionalment s'han inclòs clàusules d'articulació i de vertebració. Aquestes clàusules tenen una funció de connexió amb altres tipus de normes. Amb caràcter general, la connexió es fa amb els marcs normatius heterònoms de referència: la llei o el reglament estatal laboral. Actualment veiem que hi ha una tendència a connectar i a vertebrar els convenis sectorials autonòmics amb els sectorials d'àmbit superior a la comunitat autònoma. Aquesta tècnica de vertebració dóna com a resultat el fet d'establir una regulació uniforme en importants blocs de matèries, especialment en sectors com la construcció o els derivats del ciment, en què hi ha un tractament autonòmic molt similar de totes aquelles matèries reservades a l'àmbit estatal.

Quant a la negociació col·lectiva en l'àmbit de l'empresa, aquesta tendeix a fer perdurar la unitat de negociació constituïda, en considerar que el conveni d'empresa compleix una funció de millora sobre el conveni sectorial. Alguns convenis col·lectius d'àmbit empresarial estableixen connexions amb convenis d'àmbits superiors per tal de cobrir llacunes de regulació.

Pel que fa a les principals magnituds quantificables, és a dir, la retribució i la jornada, cal dir que en els quadres II-30 i II-31 s'expressen els increments salarials assolits i la quantificació anual de la jornada —temps de treball i retribució directa i indirecta— dels nostres convenis col·lectius sectorials. Se'n destaquen els aspectes següents:

a) Salaris

L'increment salarial mitjà pactat en els diferents convenis sectorials de les Illes Balears ha estat l'any 2004 del 3,46%, el qual s'expressa en el quadre II-29.

b) Jornada

A les Illes Balears per fixar la jornada ordinària s'usen indistintament el mòdul setmanal i l'annual i, a vegades, tots dos en un mateix conveni. Concretament, el 18,5% del total de convenis sectorials estableix la jornada màxima en termes setmanals; el 29,6% ho fa en termes anuals, i el 51,5% restant utilitza el mòdul setmanal i anual. La jornada anual mitjana pactada s'ha fixat en 1.785,28 hores i la jornada mitjana en còmput setmanal, en 39,40 hores.

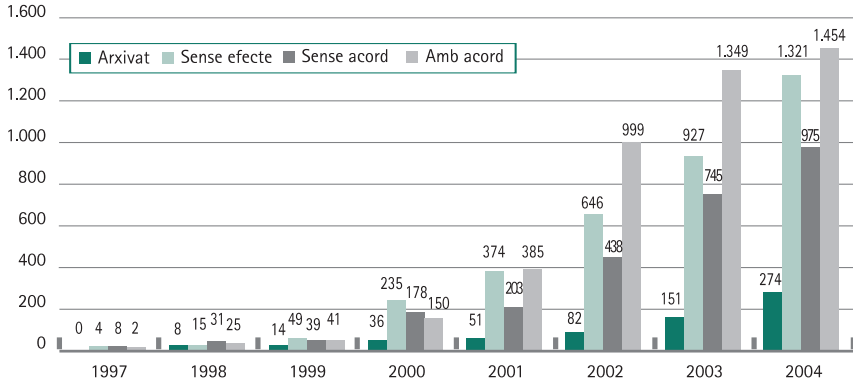
1.4.

L'EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT DEL TAMIB

El TAMIB originàriament va centrar l'activitat en la solució autònoma dels conflictes col·lectius. Posteriorment, i de manera progressiva, l'activitat es va decantar cap a la integració dels conflictes individuals, fins a tractar totes les formes d'extinció de la relació laboral individual, inclòs l'acomiadament disciplinari. Aquesta tendència perfila una clara voluntat de substitució de la Secció de Mediació, Arbitratge i Conciliació (SMAC), la qual cosa es palesa en les dades estadístiques. Per això, el 12 de gener del 2005, la CAEB, CCOO i UGT varen signar un nou acord de renovació i de potenciació del TAMIB, que es va publicar en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* de 3 de febrer del 2005. Aquest acord permet assumir les plenes competències en matèria de mediació i arbitratge de naturalesa laboral en l'àmbit de la comunitat autònoma. Per tant, la voluntat de substitució de la SMAC es converteix en un pacte que es desplegarà durant l'any 2005.

Gràfic II-10

Procediments de mediació segons el resultat: Mallorca (1997-2004)

Font: TAMIB.

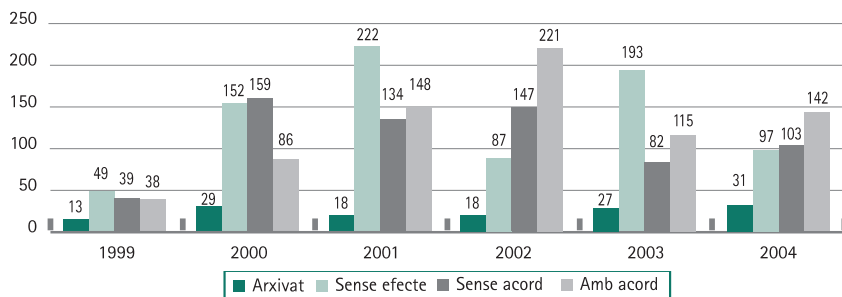
L'activitat del TAMIB al llarg del 2004 ha estat important i ha superat la que va dur a terme l'any anterior. El nombre total d'expedients tramitats el 2004 —és a dir, la xifra anual resultat de la suma dels expedients tramitats a l'oficina central i a les dues delegacions del tribunal— és de 4.985 expedients, dels quals tots —llevat d'un arbitratge— són de conciliació/mediació. Aquests resultats contrasten amb els que corresponen al 2003, que varen ser de 4.130 expedients de mediació i cap d'arbitratge. Amb això podem dir que l'activitat del TAMIB, globalment considerada, s'ha incrementat en 855 expedients, és a dir, el 20,70%, un percentatge pràcticament igual al de l'any passat. D'aquests expedients, 4.924 corresponen a conflictes laborals individuals i 61, a conflictes col·lectius, enfront de les dades del 2003 que ens informaven de la realització de 4.075 procediments individuals i 55 expedients col·lectius.

La presentació de la sol·licitud de procediment de mediació al TAMIB té quatre formes possibles d'acabament, que són les següents: amb acord entre les parts, sense acord entre les parts, arxivament de la

sol·licitud (normalment per no comparèixer a la mediació la persona sol·licitant) o l'intentat sense efecte (quan qui no compareix és la persona a la qual es fa la reclamació). Òbviament, la tramitació efectiva amb resultat només es pot atribuir als dos primers casos: amb acord o sense. Doncs bé, durant l'any 2004 s'han tramitat efectivament 2.991 expedients (el 60% del total), 1.716 dels quals han acabat amb acord (el 35,56%) i el 24,43%, sense acord.

Els procediments de mediació a Mallorca han estat 4.024, un 26,86% més que el 2003, any que s'havien tramitat 3.172 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 2.429 sol·licituds (el 60,36%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 1.595 (és a dir, el 39,63%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 59,86% es varen resoldre amb acord i el 40,14 acabaren sense acord. Del total d'expedients, 3.970 són conflictes individuals i 54 són col·lectius. (Vegeu el gràfic II-10.)

Gràfic II-11
Procediments de mediació segons el resultat: Menorca (1999-2004)

Font: TAMIB.

A Menorca s'han fet 373 procediments de mediació, un 11,51% menys que el 2003, any que s'havien tramitat 417 expedients. Del total d'expedients, s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 245 sol·licituds (el 58,75%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 128 (és a dir, el 41,25%). Una anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 57,95% es varen resoldre amb acord i el 42,04 acabaren sense acord. Dels 373 expedients oberts a Menorca, 369 corresponen a conflictes individuals i quatre, a qüestions col·lectives. (Vegeu el gràfic II-11.)

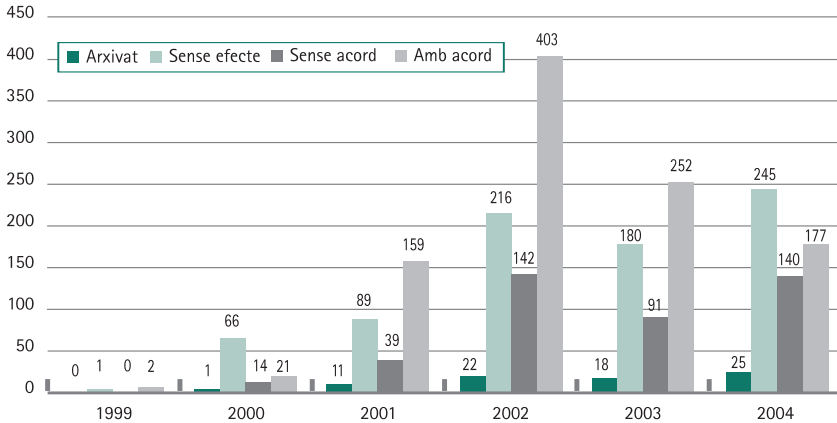
En el cas d'Eivissa i Formentera, es tramitaren 588 expedients, xifra que representa un increment del 8,68% respecte de l'activitat realitzada l'any 2003, quan es va arribar a la xifra de 541 expedients. Del total d'expedients s'han tramitat de manera efectiva (amb acord o sense) 317 sol·licituds (el 53,91%) i no han tingut tramitació efectiva (intentat sense efecte o arxivament) 270, és a dir, el 46,09%. Una

anàlisi dels expedients efectivament tramitats, segons el resultat de l'activitat de conciliació/mediació, ens mostra que el 55,83% es varen resoldre amb acord i el 44,16% acabaren sense acord. Del total d'expedients oberts a Eivissa, 584 corresponen a conflictes individuals; tres, a conflictes col·lectius, i un és un arbitratge. (Vegeu el gràfic II-12.)

A banda d'aquesta funció de resolució de conflictes, s'ha de dir que aquest òrgan es considera durant l'any 2004 la seu de vuit comissions paritàries dels convenis sectorials següents: la feina al camp, el comerç, l'hoteleria, la neteja d'edificis i locals, el lloguer de vehicles, l'ajuda a domicili, les oficines i els despatxos, i la marroquineria. Això significa un claríssim assentament institucional i l'acceptació del TAMIB com un espai neutral de resolució de la conflictivitat laboral.

Per acabar, cal destacar que durant l'any 2004 el TAMIB, com hem dit, ha fet les passes oportunes per tal de ser l'únic àmbit de solució dels conflictes laborals, la

Gràfic II-12
Procediments de mediació segons el resultat: Eivissa (1999-2004)

Font: TAMIB.

qual cosa el converteix en el primer òrgan de solució autònoma de conflictes laborals a tot Espanya que assumeix aquesta tasca, la qual cosa en consolidarà encara més la presència i la importància de les funcions.

idees, operadors públics i privats, representants dels empresaris i dels treballadors i, a més, una gran quantitat de projectes que, al cap i a la fi, tenen un interès creixent per assolir un bon nivell de qualitat en les condicions de treball.

1.5.

LA SEGURETAT I LA SALUT LABORAL

En aquest apartat, farem constar les principals accions que s'han engegat el 2004, des del punt de vista tant públic com privat i, per acabar, aportarem les dades principals de la sinistralitat laboral.

1.5.1. INTRODUCCIÓ

En l'actualitat, l'anàlisi del mercat de treball i les relacions laborals per ser complet ha d'examinar la qüestió de la seguretat i de la salut laboral. Amb una anàlisi de la sinistralitat laboral no n'hi ha prou per veure quin és l'estat evolutiu de la matèria, ja que en aquest àmbit es mouen

1.5.2. EL MARC NORMATIU DE LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

El Tribunal Constitucional entén que, entre la legislació laboral que és matèria de competència exclusiva de l'Estat (article 149.1.7) es troba la prevenció de riscos laborals i, per això, la principal font normativa en la matèria de prevenció de riscos laborals és el conjunt de normes estatals de prevenció.

D'entre les normes estatals, la principal és la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL), reformada per la Llei 54/2003, de 12 de desembre, de reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals. Aquestes normes legals són desplegades per un nombrós conjunt de reglaments. Les normes estatals, legals i reglamentàries són el conducte normatiu de transposició al dret espanyol de les directives europees dictades en la matèria.

Atesa aquesta situació, ni el Parlament ni el Govern de la comunitat autònoma de les Illes Balears —ni d'altra comunitat— no poden dictar normes que suposin crear un conjunt normatiu propi en seguretat i salut laboral distint del que fixen les lleis de l'Estat. Això no obstant, diverses matèries que són competència de la nostra comunitat poden tenir una gran influència en el desplegament d'accions materials de foment i de fixació de condicions tècniques d'ús de dispositius, de màquines i de tota mena de mecanismes preventius. En definitiva, és competència de la comunitat fomentar l'activitat econòmica i l'organització de la mateixa administració pública, la qual cosa justifica una activitat clara en aquesta matèria de les autoritats laborals de les Balears (creació d'òrgans, exercici de competències i dinamització d'una interlocució).

Igualment, aquestes autoritats són competents per actuar com a òrgans de resolució dels expedients sancionadors tramitats per la Inspecció de Treball i de Seguretat Social i, per tant, participen en l'activitat de vigilància i de control del compliment de la legislació de prevenció dictada per l'Estat. D'altra banda, la legislació d'indústria, matèria sobre la qual pot incidir de manera clara la

nostra comunitat (article 10.30 de l'Estatut d'autonomia) fa possible que les autoritats autonòmiques instrumentin normes tècniques que fixin el muntatge, l'ús, les condicions de seguretat industrial, l'emmagatzematge, etc., de tota mena de materials i de productes amb una gran incidència en els processos productius. A part, també poden controlar les activitats d'utilització d'aquests materials, pel que fa tant a llicències com a condicions de maneigament.

Per acabar, s'ha de tenir en compte que les limitacions que hem exposat no pesen en l'àmbit de la negociació col·lectiva i, per això, els empresaris i els representants dels treballadors, en l'àmbit empresarial, i les organitzacions empresarials i sindicals, en els àmbits superiors, poden incloure entre les matèries regulades pels convenis la prevenció de riscos laborals.

1.5.3. L'ACTIVITAT ADMINISTRATIVA PÚBLICA EN LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

1.5.3.1. L'activitat de l'ISLIB

Mitjançant el Decret 38/2001, de 9 de març, es va crear l'Institut de Salut Laboral de les Illes Balears (ISLIB), en compliment de les previsions del Pla d'acció contra la sinistralitat laboral del mateix any 2001, com l'instrument per gestionar i per garantir el seguiment de les polítiques de prevenció per part dels agents socials. Com a conseqüència de la reestructuració orgànica de la Conselleria de Treball i Formació, l'ISLIB s'ha eliminat i s'ha fet càrrec de les seves competències i atribucions la nova Direcció General de Salut Laboral, a partir de l'1 de gener del 2005.¹⁷

17. Decret 25/2004, de 10 de setembre, del president de les Illes Balears, pel qual s'estableix l'estructura orgànica bàsica de la Conselleria de Treball i Formació (BOIB núm. 134, de 25 de setembre del 2004).

**QUADRE II-32. EQUIP TÈCNIC DE SEGURETAT I FORMACIÓ (ISLIB).
RESUM D'ACTIVITATS 2004**

Activitat	Nbr. total
Nombre de visites realitzades	2.468
Informes emesos a empreses	1.417
Informes emesos a Inspecció	1.104
Informes emesos a treballadors	17
Informes emesos al jutjat	20
Informes arxivats	1.437
Llocs de treball avaluats	11.218
Consultes ateses	1.500
Requeriments 112	87
Reunions tècniques	250
Guàrdies realitzades	765
Informes d'accidents i malalties professionals	27.410
Nombre de plans de seguretat	2.806
Nombre d'avisos previs	4.668
Esdeveniments de divulgació	125
Esdeveniments de formació fets per l'Equip	80
Cursos organitzats per l'Equip	3
Alumnes assistents	441

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria Direcció General de Salut Laboral, 2004.

La Direcció General de Salut Laboral exerceix les funcions relatives a gestionar la política de seguretat i salut laboral a les Illes Balears —incloent-hi l'execució i la promoció de totes les mesures necessàries per elevar el nivell de seguretat i de salut dels treballadors en la seva activitat laboral— i a instruir expedients sancionadors per infraccions de la normativa de prevenció del risc laboral.

Amb caràcter general, l'ISLIB duu a terme totes les funcions i les activitats que resultaven necessàries per aconseguir els objec-

tius de promoció i de prevenció en matèria de seguretat i de salut en el treball.¹⁸

Els equips tècnics de l'àrea de seguretat i salut laboral de la Conselleria de Treball i Formació l'any 2004 han dut a terme, de manera resumida, les activitats següents:

1. **Equip tècnic de seguretat i formació:** entre d'altres, s'han elaborat informes d'accidents i malalties professionals i s'han emès informes d'empreses, treballadors, inspecció i jutjat. (Vegeu el quadre II-32.)

18. Es va publicar en el BOIB núm. 33, de 17 de març del 2001. En l'article 4 es detallen les funcions de l'Institut de Salut Laboral. Aquesta norma en determina també l'estructura orgànica.

**QUADRE II-33. HIGIENE ANALÍTICA I INFORMES EMESOS.
EQUIP TÈCNIC D'HIGIENE INDUSTRIAL (ISLIB), 2004**

	Higiene analítica			Informes emesos				
	Visites	Informes emesos	Població avaluada	Arxiu	Empreses	Treballadors	Inspecció	Adm.
Iniciatives	142	130	1.817	119	9	—	1	—
Obertures								
Requeriments	82	76	373	20	35	4	11	6
Accidents	19	21	56	4	—	—	8	7
Tutoria	122	121	2.550	67	54	—	—	—
Comissió activ. Classificades	10	10	—	—	—	—	—	10

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria Direcció General de Salut Laboral, 2004

2. Equip tècnic d'higiene industrial:

entre les activitats destinades a la higiene de camp, s'han fet visites a empreses del sector del calçat per avaluar contaminacions químiques en els llocs de treball, i també s'han visitat empreses del sector de la fusta per preparar l'estudi «Riscs higiènics en treballs amb fustes dures» i confeccionar un treball tipus per a actuacions en tasques de desamiantat per a la pàgina web de la Direcció General de Salut Laboral. (Vegeu el quadre II-33.)

3. Equip tècnic de medicina laboral:

s'han fet visites a empreses i s'han estudiat casos d'assetjament en el treball. A més, s'han elaborat estudis en col·laboració amb la Inspecció de Treball i Serveis de Prevenció i també amb les organitzacions sindicals. Aquest equip ha participat en el projecte «Prevenció de la sinistralitat laboral», amb un total de 88 visites

realitzades (vuitanta-dues a Mallorca i sis a Eivissa). Els informes tramesos a la Inspecció de Treball per detectar infraccions greus del compliment de la LPRL han estat desset, el 19,3% del total de les visites realitzades. (Vegeu el quadre II-34.)

4. Equip tècnic d'ergonomia:

s'han visitat les empreses per avaluar els llocs de treball. Podem observar l'activitat d'aquest equip durant el 2004 en el quadre II-35.

1.5.3.2. Les actuacions de la Inspecció de treball a les Balears en matèria de prevenció de riscos laborals

La Llei 42/1997, de 14 de novembre, ordenadora de la Inspecció de Treball i Seguretat Social, adscriu com una comesa de la funció inspectora la vigilància i l'exigència del compliment de les normes legals, reglamentàries i del contingut normatiu dels convenis col·lectius en l'àmbit

**QUADRE II-34. EQUIP TÈCNIC DE MEDICINA LABORAL (ISLIB).
RESUM D'ACTIVITATS (ACTIVITAT TÈCNICA), 2004**

Activitat	Nre. total
Casos estudiats d'assetjament en el treball i visites a empreses	24
Projecte cementiris: visites i informes emesos	60
Visites en col·laboració amb Inspecció de Treball	14
Estudis de col·laboració amb centres de salut	19
Visites del projecte centres de salut	3
Estudis de col·laboració amb serveis de prevenció	12
Estudis de col·laboració amb sindicats	3
Visites del projecte sindicats	1
Visites a empreses per a l'estudi de suposades malalties professionals	3
Projecte d'estudi del túnel carpià	283
Malalties professionals investigades	358

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria Direcció General de Salut Laboral, 2004.

QUADRE II-35. EQUIP TÈCNIC D'ERGONOMIA (ISLIB). RESUM D'ACTIVITATS, 2004

Activitat	Empreses visitades	Nre. visites	Llocs treball avaluats	Arx.	Empres.	Informes emesos			
						Treball.	Inspecc.	Jutgat	Administ.
Iniciatives	64	64	679	1	43	—	—	—	—
Requeriments	97	125	274	12	41	1	—	—	—
Investigació accidents	31	47	32	7	6	—	15	1	1
Tutories empreses	301	314	12.104	187	293	—	10	—	—
Cursos formació impartida	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Formació rebuda	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Divulgació	—	5	—	—	—	—	—	—	—
Reunions tècniques	156	—	—	—	—	—	—	—	—
Estudis ergonòmics	9	10	6.568	—	—	—	—	—	—
Guàrdies	68	—	—	—	—	—	—	—	—
Consultes ateses	488	—	—	—	—	—	—	—	—

Font: Conselleria de Treball i Formació. Memòria Direcció General de Salut Laboral, 2004.

de la prevenció de riscos laborals. Per tal de complir la tasca inspectora en la matèria preventiva, l'any 2000 es crea a les Illes Balears la Unitat Especialitzada de l'Àrea de Seguretat i Salut Laboral de la inspecció (UEASSLI). La metodologia de la UEASSLI es basa en guies i protocols d'actuació que serveixen d'orientació a l'actuació inspectora i també de garantia per als ciutadans. La pretensió de la Unitat és homogeneïtzar l'actuació inspectora, donar-li rigor tècnic i aconseguir que tinguin un tracte més equitatiu totes les persones afectades per les inspeccions. En l'actualitat estan adscrits a aquesta unitat cinc membres del cos d'inspectors de treball, un dels quals és el cap de la UEASSLI.

Les campanyes d'inspecció en seguretat i salut laboral s'articulen a través de l'acord anual a què es pot arribar entre l'Administració general de l'Estat i l'Administració autonòmica, en el marc institucional de la Comissió Territorial de la Inspecció (articles 33 i 44 del Reial decret 138/2000, de 4 de febrer, que aprova el Reglament d'organització i funcionament de la Inspecció de Treball i Seguretat Social).

L'opció de fer una campanya es pot basar en la importància econòmica i social que pot tenir un sector a les Illes Balears, en l'índex de sinistralitat o bé perquè una determinada activitat o sector presenta accidents o malalties d'una gravetat especial, i en l'increment del nombre d'accidents. Per dur endavant les campanyes resulta essencial l'ajuda tècnica i l'assessorament que reben els inspectors de treball dels tècnics en prevenció de la Conselleria de Treball i Formació.

L'any 2004 les campanyes d'inspecció són les següents:

- Campanya del sector de la construcció. Es visiten les obres de construcció i se'n fa la revisió documental posterior. En aquesta campanya participen els inspectors adscrits a la UEASSLI, juntament amb tots els funcionaris de la inspecció de les Balears. La campanya està vigent de manera permanent, atesa l'especial preocupació de la Inspecció respecte de la gravetat dels accidents de treball i les possibles situacions de risc.
- Campanya del sector de l'hoteleria. Es fa sobre la base de dos supòsits: en primer lloc, la investigació i la comprovació per primer cop dels centres de treball dedicats a l'activitat i, en segon lloc, el seguiment de l'activitat preventiva programada en relació amb un centre de treball que ja ha estat inspeccionat.
- Campanya del sector de la fusta. S'examinen les condicions dels equips de treball i el possible risc cancerigen que presenta la pols de determinades fustes.
- Campanya del sector del transport de viatgers. S'avalua el risc ergonòmic i psicosocial dels treballadors del sector i s'adopten les mesures de protecció pertinents.
- Campanya de seguiment de l'activitat dels serveis de prevenció externs. Es comprova el manteniment de les condicions de concessió de l'autorització per fer l'activitat de servei de prevenció i també es vigila l'acompliment dels compromisos contractuals adquirits pels serveis respecte dels clients.

**QUADRE II-36. ACTIVITAT DE LA INSPECCIÓ DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL
EN MATÈRIA DE SEGURETAT I SALUT LABORAL (2004)**

	Nre. actuacions	Nre. informes	Import	Reque- riments	Paraliti- zacions
Tota la plantilla d'Inspectors de Treball i SS en les Illes Balears	9.648	887	1.732.474,60	3.241	4
Inspectors de l'Àrea de Treball i Salut Laboral	7.963	466	1.051.968,27	4.662	5
Total actuacions	17.611	1.353	2.784.442,87	7.903	9
Actuacions en campanyes significatives (UEASL)					
Siniestralitat laboral (SINIS)	51	2	3.005,08	32	—
Risc de caiguda d'altura, sector de la construcció (P4)	500	44	89.694,97	365	—
Actuacions en el sector de la construcció (CONST)	1.749	162	392.530,78	1.154	4
Control sistemàtic d'activitats empresarials relacionades amb la gestió de la prevenció (GEST)	16	0	0,00	7	—
Actuacions de prevenció en els sectors hoteleria, transport i fusta (ENEX)	3.163	82	116.554,66	1.726	1

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials. Inspecció Provincial de Treball i Seguretat Social.

En general, des de la reforma de la Llei 31/1995, a través de la Llei 54/2003, de 12 de desembre, es posa molt èmfasi en la qüestió de coordinar les activitats preventives i es controlen les empreses implicades, en els casos que es preveuen en l'article 24 de la Llei de prevenció, per determinar l'actuació preventiva que han fet en aquest àmbit.

L'activitat inspectora suposa dur a terme una vigilància i un control del compliment de les normes reguladores de la prevenció i, per això, davant els incompliments que s'hagin comprovat, s'incoen els expedients sancionadors que calguin. Això no obstant, no totes les actuacions inspectores són classificables en els marges d'una

activitat sancionadora: es fan advertiments sobre els incompliments de la normativa, sense haver-hi acta d'infracció, amb els requeriments per tal que el subjecte obligat i responsable cerqui una solució —en el termini que disposa el requeriment— a la mancança que s'hagi advertit. (Vegeu el quadre II-36.)

Per acabar, cal dir que la Inspecció de Treball en els aspectes de prevenció de riscos laborals manté contactes anuals de coordinació amb la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia per tal de perseguir totes les actuacions que puguin ser delictives i que es comprovin arran de les actuacions inspectores.

1.5.4. L'ACTIVITAT PRIVADA EN LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

1.5.4.1. Els serveis de prevenció aliens

La Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, va introduir un enfocament de doble sentit en l'organització de la prevenció en el si de les empreses: d'una banda, s'exigeix que l'activitat preventiva s'integri en tots els nivells d'organització, de decisió i d'activitat de l'empresa i, d'altra banda, permet crear mecanismes o instruments que permetin a l'empresa conèixer quines necessitats preventives té. Entre aquests mecanismes es troben els SPA (serveis de prevenció aliens), que són entitats especialitzades i acreditades per l'autoritat competent que proporcionen a les empreses l'assessorament i el suport que necessiten en el camp de la prevenció dels riscos laborals. Una part fonamental de l'acció preventiva que es fa en les empreses, la desenvolupen materialment els SPA.

L'article 32 d'aquesta llei va autoritzar les mútues d'accidents de treball i de malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS) a actuar com a SPA respecte de les empreses que tenien associades, amb les mateixes condicions que els altres serveis aliens. És a dir, les mútues varen afegir a la seva funció originària d'entitats col·laboradores de la Seguretat Social les corresponents als SPA.

Les MATMPSS s'organitzen a través de l'Associació de Mútues d'Accidents de Treball (AMAT), que té associades les vint-

i-vuit mútues que actuen a Espanya. Les dades de l'activitat de les mútues com a serveis de prevenció no estan desagregades per comunitats autònomes i, per això, no podem oferir objectivament informació quant a aquesta activitat a les Illes Balears.

Pel que fa als SPA desvinculats o independents de les mútues, majoritàriament estan integrats en l'Associació de Serveis de Prevenció Aliens (ASPA).

Entre els associats, trobam tres modalitats diferents d'identitat:

1. Serveis de prevenció de riscos laborals aliens que tenen l'acreditació definitiva com a tal servei.
2. Serveis de prevenció de riscos laborals aliens que tenen l'acreditació provisional com a tal servei.
3. Associacions de serveis de prevenció aliens. Aquestes associacions tenen la representació de l'ASPA en el seu àmbit territorial.

Els SPA associats tenen com a activitat principal, i en la majoria dels casos única, la prevenció de riscos laborals.

L'Associació de Serveis de Prevenció Aliens desenvolupa, entre d'altres, les activitats següents:¹⁹

- a) Coordina les accions de totes les empreses associades en les relacions amb l'Administració pública.

19. Font: memòria del 2004 de l'ASPA.

QUADRE II-37. CLASSIFICACIÓ DE LA DEMANDA. CAEB 2004

Classificació de la demanda	%
Generals (implantació i gestió d'un sistema preventiu)	33,17
Sobre modalitats organitzatives de la prevenció	6,25
Sobre actuacions preventives concretes	51,92
Altres	8,65

Font: Confederació d'Associacions Empresariales de Balears (CAEB). Memòria anual elaborada pel Gabinet Tècnic de Prevenció de Riscs Laborals per a l'any 2004.

- b) Informa i assessora les empreses associades de les disposicions legals i reglamentàries que els afecten.
- c) Proposa pautes d'actuació quant al compliment de les normes vigents.
- d) Desenvolupa activitats conjuntes que promocionin la seguretat i la salut de les empreses en general.
- e) S'ocupa de la formació d'empresaris i de treballadors del sector.

1.5.4.2. Els gabinets de prevenció de les organitzacions sindicals i empresarials

La prevenció de riscos laborals és una matèria que s'ha de gestionar de manera conjunta entre les activitats que particularment fan les empreses i els treballadors, d'una banda, i, de l'altra, quant a l'activitat interventora que duu endavant l'Administració laboral. Això no obstant, cada dia que passa es veu més clara la necessitat que les organitzacions empresarials i sindicals, com a tals organitzacions, s'impliquin en tasques preventives, en especial, de foment i formatives. En aquest apartat veurem l'activitat preventi-

va que executen la CAEB, CCOO i UGT a través dels seus gabinets de prevenció i esmentarem les activitats que ha dut a terme en aquesta matèria la PIMEB.

- **Gabinet Tècnic de Prevenció de la CAEB.** Respecte de la Confederació d'Associacions Empresariales de les Balears (CAEB), a partir de les dades de la memòria anual que ha elaborat el Gabinet Tècnic de Prevenció de Riscs Laborals per a l'any 2004, s'han de destacar els punts següents:

1. Assessorament i assistència tècnica en la prevenció de riscos laborals. S'han atès un total de 307 consultes d'empreses, a les quals s'ha informat i s'ha donat assessorament i assistència tècnica en matèria de seguretat i salut laboral. En dos anys, el nombre de consultes que han fet les empreses en aquesta matèria s'ha incrementat un 60%. (Vegeu el quadre II-37.)
2. Elaboració de material divulgatiu i de suport per a la gestió preventiva. El material s'ha distribuït a les empreses i associacions empresarials de les tres illes i a les persones assistents als dife-

rents actes organitzats des del Gabinet de Prevenció de Riscs Laborals de la CAEB.

3. Jornades i seminaris informatius. S'han fet un total de trenta jornades sobre diferents temàtiques específiques de seguretat i salut laboral, amb un total de 812 assistents. Quant als seminaris, se n'han fet un total de setze, amb una participació de 883 persones assistents en el conjunt de les illes.
4. Celebració del II Fòrum de Prevenció de Riscs Laborals (del 28 al 30 d'abril del 2004). És un esdeveniment constituït per un total de deu conferències en matèria de seguretat laboral, a més d'un seguit d'activitats pràctiques, com la utilització dels extintors, demostracions pràctiques en l'ús d'equips de protecció individual o la participació en un simulacre d'evacuació de l'edifici on s'ubica la CAEB. En el Fòrum varen participar 323 persones.

També va tenir lloc una jornada sobre «La reforma del marc normatiu en prevenció de riscos laborals», que va consistir en una trobada de setanta-dos empresaris i directius.

5. Actuacions en centres de formació reglada. És el cas de simulacres d'evacuació en col·legis i de xerrades dirigides a promocionar la cultura preventiva. També s'han fet sessions informatives sobre l'orientació per a l'adequada implantació d'un sistema i d'un pla preventius.

- **Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de Comissions Obreres (CCOO).** D'altra banda, les activitats que ha dut a terme la Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de CCOO de les Illes Balears l'any 2004 són les següents:

1. Assessorament i assistència tècnica en prevenció de riscos laborals. S'ha dut a terme un programa d'assessorament tècnic/sindical en les empreses per als delegats de prevenció, per tal fomentar-ne la participació en la gestió de la prevenció de riscos laborals. Dins aquest programa s'han desenvolupat tres-centes accions formatives i d'assessorament. Aquestes activitats es duen a terme dins el projecte subvencionat per la Fundació Estatal per a la Prevenció de Riscs Laborals, que té per objectiu fomentar la presència i la participació dels agents socials en la implantació i en el desenvolupament de les polítiques de prevenció, a cadascuna de les comunitats autònomes. (Vegeu el quadre II-38.)

S'ha assessorat i s'ha donat assistència tècnica en procediments judicials relacionats amb la salut laboral.

2. Elaboració de material divulgatiu i de suport per a la gestió preventiva. S'ha desenvolupat un projecte per fomentar la participació dels delegats de prevenció en la implantació de la gestió de la prevenció, en les empreses petites i mitjanes de les Balears. Aquest projecte s'emmarca dins les subvencions que ha concedit la Conselleria

QUADRE II-38. CONSULTES PER MIDA DE L'EMPRESA, CC.OO 2004

Mida de l'empresa	%
< 6	2,68
2 - 29 treballadors	6,25
< 50	17,86
< 100 treballadors	32,14
100 - 250	28,57
250 - 499	4,46
> 500	8,04

Font: Secretaria de Salut Laboral i Medi Ambient de CCOO de les Illes Balears.

de Treball i Formació als agents socials per a accions d'investigació en matèria de salut laboral.

En col·laboració amb la Mútua Universal, s'ha elaborat un tríptic informatiu sobre el paper de les mútues, com a serveis de prevenció i com a gestores d'accidents de treball i malalties professionals.

S'ha col·laborat amb el Pla d'actuació per a la millora de les condicions de treball a les Illes Balears, elaborat per la Conselleria de Treball i Formació (ISLIB), i s'hi ha participat.

Finalment, s'ha elaborat un document en què es recullen una sèrie de propostes, dirigides a l'Ib-salut, a l'Institut Nacional de Seguretat Social (INSS) i a les mateixes mútues, la finalitat del qual és regular i unificar l'actuació dels metges de l'Ib-salut i de les mútues en la gestió i el tractament de les malalties professionals i els accidents de treball.

3. Jornades i seminaris informatius. S'han dut a terme accions formatives i informatives per als delegats de prevenció d'empreses de més de cinquanta treballadors, subvencionades per la Conselleria de Treball i Formació i impartides per l'Escola Sindical Marcos Peralta. (Es varen impartir catorze jornades, amb una participació total de dos-cents deu delegats de prevenció i una durada de cinc hores cada jornada.)

S'ha coordinat i s'ha impartit un curs bàsic en salut laboral per als funcionaris de l'Ajuntament de Palma (curs de cinquanta hores, al qual assistiren quinze alumnes).

S'ha participat en les activitats informatives en matèria de salut laboral per a persones immigrants organitzades per l'ISLIB, en col·laboració amb l'AMAT.

4. Celebració del Dia Internacional de la Salut i la Seguretat en el Treball (28 d'abril).

QUADRE II-39. CONSULTES I VISITES A EMPRESES PER SECTOR D'ACTIVITAT (2004)

Sector	Nre. consultes	%	Nre. visites	%
Administració	79	15,64	24	12,70
Alimentació	14	2,77	5	2,65
Comerç	73	14,46	18	9,52
Contrucció	10	1,98	9	4,76
Educació	23	4,55	10	5,29
Energia	34	6,73	9	4,76
Hoteleria	92	18,22	34	17,99
Indústries	7	1,39	0	0,00
Neteja	31	6,14	6	3,17
Metall	11	2,18	6	3,17
Sanitat	52	10,30	15	7,94
Seguretat	21	4,16	0	0,00
Transport	30	5,94	20	10,58
Varis	28	5,54	33	17,46
Total	505	100,00	189	100,00

Font: Fundació per a la Prevenció de Riscs Laborals, UGT.

- **UGT i la Fundació per a la Prevenció de Riscs Laborals. Des de la Unió General de Treballadors (UGT)** i la

Fundació per a la Prevenció de Riscs Laborals, l'acció d'assistència tècnica es compon d'un seguit d'actuacions parcials que contribueixen a l'objectiu global de donar assessorament, orientar i proporcionar suport tècnic als delegats de prevenció, que descrivim a continuació.

1. Assessorament i assistència tècnica en la prevenció de riscos laborals. S'han fet diferents sessions divulgatives per a delegats de prevenció i de promoció sobre el compliment de la normativa sobre prevenció. També s'han atès les consultes que han formulat els delegats

de prevenció i els quadres sindicals (activitat que representa 505 consultes i 189 visites). (Vegeu el quadre II-39.)

Les fonts d'informació per elaborar el material han estat primàries (grups de discussió, entrevistes, reunions de comitès de seguretat i salut) i secundàries (material propi, bases de dades, Internet, índexs d'absentisme laboral, etc.). Al llarg del 2004 s'han dut a terme quatre sessions informatives dirigides als delegats de prevenció i als responsables de departament de les diferents federacions d'UGT-Illes Balears. També s'han fet vuit sessions per promocionar el compliment de la normativa sobre prevenció, dirigides a treballadors, delegats de prevenció,

delegats de personal i membres del comitè de seguretat i salut en empreses dels sectors de l'hoteleria, el comerç, la neteja, el metall, l'Administració pública i la sanitat (pública i privada).

Quant a les consultes, se centren principalment en aspectes normatius sobre llocs de treball, aspectes psicosocials d'organització del treball, contingències per malaltia comuna, accidents de treball i malaltia professional, i coordinació de les activitats empresarials.

Com a conseqüència del que s'ha exposat fins ara, s'han elaborat capitulats de salut laboral en què es recullen aspectes específics d'ampliació de la Llei i les seves normes de desplegament, quant a la seguretat, a la salut i al medi ambient.

2. Elaboració de material divulgatiu i de suport per a la gestió preventiva, per a delegats de prevenció i membres de comitès de seguretat i salut. Així mateix, s'ha elaborat la revista *Prevenció i Salut Laboral (Revista de Seguretat, Salut i Medi Ambient a l'Àmbit del Treball)*, gasetta informativa de prevenció de riscos laborals.

S'han fet reunions sectorials amb els delegats de prevenció, amb la finalitat de facilitar-los informació específica en l'àmbit del seu sector en matèria de prevenció de riscos laborals i recollir-ne sobre la problemàtica específica a l'hora de dur a terme l'activitat preventiva en l'àmbit de la seva empresa. A través d'aquesta acció s'ha detectat

una major sensibilització dels delegats de prevenció sobre la importància que la Llei i les normes de desplegament els encomanen.

3. Jornades i seminaris informatius. Al llarg de l'any 2004 s'han dut a terme jornades dirigides tant als treballadors com als delegats sectorials. Són destacables els punts següents:
 - Assetjament psicològic (*mobbing*), procés de violència psicosociogrupal en el marc jurídic del sistema constitucional de relacions de treball.
 - Relacions laborals en matèria d'igualtat entre les dones i els homes.
 - Gestió de la prevenció de riscos laborals en l'empresa.
 - Influència de les noves disposicions legislatives en la prevenció.
- **PIMEB.** Pel que fa a la Petita i Mitjana Empresa de Balears (PIMEB), les accions en aquesta matèria estan documentades per illes. En destaquem les característiques comunes.

Els objectius comuns, doncs, són assessorar, facilitar i desenvolupar eines per implantar un pla de prevenció de riscos laborals; fomentar la millora de les condicions de treball, i resoldre consultes dels socis en el seguiment i el suport tècnic per elaborar documentació preventiva. També s'ajuda en el cas d'inspecció o d'accident laboral. Les actuacions dutes a terme en cada illa durant el 2004 es poden incloure en les àrees d'actuació següents:

- a) Assessorament i assistència tècnica en totes les matèries relacionades amb la prevenció (organització i planificació).
- b) Campanyes preventives, jornades divulgatives i seminaris (per al foment, l'aplicació i la promoció de la LPRL).
- c) Anàlisi de necessitats formatives i articulació d'accions formatives per als empresaris i els treballadors (reunions entre empresaris, treballadors i gabinets per integrar la prevenció a les empreses).

1.5.5. LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

En aquest punt concret analitzam el tractament de la prevenció de riscos laborals en els convenis col·lectius de les nostres Illes.²⁰ La matèria, com ja s'ha dit en el marc del CES,²¹ s'ha de valorar tenint en compte l'important canvi que experimenta la normativa de prevenció de riscos laborals arran de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, i de les reformes posteriors que s'hi han introduït, a més del seu ampli desplegament reglamentari. L'article 1 d'aquesta llei determina que entre les fonts del dret de prevenció es troben els convenis col·lectius i l'article 2.2 els encomana la tasca de desplegar i millorar el contingut legal.

Pel que fa a la negociació col·lectiva sectorial, els dos àmbits de més atenció en la matèria són l'ordenació de determinades

comissions sectorials de seguretat i salut i la protecció de la salut. Concretament, el 52% dels convenis col·lectius vigents a les nostres illes durant el 2004 regula la participació dels treballadors mitjançant la presència dels delegats de prevenció, així com la creació de comissions o comitès de seguretat i salut laboral.

Amb referència a la protecció de la salut, és una matèria considerada en el 96,2% dels convenis sectorials. El 55% dels convenis preveuen la revisió o el reconeixement mèdic com una mesura que s'ha d'adoptar per a la vigilància de la salut, sense entrar en la vigilància específica davant determinats riscos del treball. El 29,6% estableix com a normes generals, obligacions i deures en matèria de prevenció de riscos laborals adoptar mesures de salut laboral amb relació a l'avaluació dels riscos, l'organització i la planificació de la prevenció, la formació i la informació dels treballadors, les atencions al personal i el control de les condicions de treball. El 88% regula, en la matèria de salut laboral, el vestuari i la uniformitat (incloent aquest aspecte en la matèria de seguretat i salut laboral), així com els equips de treball i protecció.

Quant a les clàusules de seguretat i salut pròpies, el 66,6% dels convenis col·lectius sectorials regulen les condicions de treball i la protecció de la seguretat i la salut dels treballadors en la prevenció de riscos laborals.

D'altra banda, el 62,96% dels convenis col·lectius sectorials recullen l'obligació de l'empresa de subscriure una pòlissa o

20. Tenim en compte els convenis col·lectius integrats en els quadres II-30 i II-31.

21. Vegeu: *La negociació col·lectiva a les Illes Balears. Informe. Estudi tècnic*, publicat pel Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, que conté l'estudi fet per Riera Vayreda (Palma, 2004).

assegurança d'accidents laborals i/o no laborals (segons els casos). El 18,5% dels convenis preveu un plus o complements per la realització de determinades feines.

En matèria d'incapacitat temporal, el 88,88% dels convenis preveu i regula complements i indemnitzacions en cas d'incapacitat temporal deguda a accident de treball, i també un plus complementari per malaltia i per accident.

Respecte de la negociació col·lectiva d'àmbit empresarial, cal dir que la major part de convenis col·lectius d'àmbit empresarial regula, especialment, aspectes com la participació dels treballadors, la salut laboral i la prevenció de riscos laborals, la vigilància de la salut i les assegurances d'accident de treball.

Concretament, el 52,8% dels convenis d'àmbit empresarial preveu la presència de delegats de prevenció i de comitès de seguretat i salut. El 93,2% conté regulació en matèria de salut laboral i prevenció; el 78,4% reglamenta el tema del vestuari i la roba de treball; el 74,5% fa referència a les assegurances d'accident, i el 66,7% recull, com a mesura per a la vigilància de la salut, les revisions mèdiques i els serveis de medicina preventiva.

1.5.6. LA SINISTRALITAT LABORAL

A la nostra comunitat autònoma durant l'any 2004 es varen produir 24.465 accidents de treball. Si examinem detalladament com està format aquest total d'accidents, podem veure el següent:

- El 98,98% del total d'accidents de treball són accidents lleus (percentatge que equival a 24.217 accidents lleus). El 2003 s'havien produït 25.015 accidents d'aquest tipus, la qual cosa suposa 798 accidents lleus menys.
- Els 230 accidents de treball greus són el 0,94% del total d'accidents que s'han produït. El 2003 hi va haver 307 accidents, és a dir, setanta-set accidents greus menys que l'any passat.
- El 2004 s'han produït devuit accidents mortals, és a dir, el doble dels que hi va haver el 2003, any que es tancà només amb nou accidents d'aquest tipus.

Una anàlisi de la sinistralitat laboral per comunitats autònomes ens mostra que les Illes Balears se situen un any més al capdavant de tot l'Estat en relació amb l'índex de sinistralitat. Aquest fet ve determinat, com veurem, perquè les Illes Balears tenen el major índex de sinistralitat d'accidents lleus, —14,76 punts per sobre de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre II-40.)

Al llarg del 2004, el nombre total d'accidents en la jornada laboral es va reduir un 3,4%, la qual cosa ens confirma la tendència decreixent que ja s'inicià l'any 2001. (Vegeu el quadre II-41.)

L'evolució de la incidència d'accidents en la jornada de treball en relació amb els accidents lleus a les Illes Balears durant el 2004 ha disminuït respecte de l'any anterior, ja que aquesta incidència ha estat un 7,4% inferior, i també un 18,23% inferior respecte dels registrats l'any 2002. Si observem en el gràfic II-13 l'evolució d'aquests

QUADRE II-40. SINIESTRALITAT LABORAL PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2001-2004)

	Lleus	Greus	Mortals	Totals	P. afiliada	I. incidència 2004	I. incidència 2003	I. incidència 2002	I. incidència 2001
Andalusia	147.233	2.478	150	149.861	2.395.104	62,56	61,81	69,27	69,19
Aragó	20.577	229	44	20.850	413.299	50,44	52,31	55,81	58,93
Astúries	18.534	216	25	18.775	299.005	62,79	70,51	77,04	85,17
Balears	24.217	230	18	24.465	320.040	76,44	82,28	93,01	100,63
Canàries	43.669	298	36	44.003	619.170	71,06	73,75	81,78	83,48
Cantàbria	9.344	140	21	9.505	165.170	57,54	63,09	66,09	69,51
Castella-la Manxa	37.349	452	39	37.840	507.673	74,53	80,76	83,68	84,50
Castella i Lleó	39.687	584	73	40.344	701.042	57,54	62,82	65,76	66,30
Catalunya	160.154	1.736	151	162.041	2.528.937	64,07	69,12	76,67	80,82
C. Valenciana	96.589	990	74	97.653	1.455.525	67,09	71,26	79,24	88,48
Extremadura	14.924	229	13	15.166	300.847	50,41	48,76	55,84	53,70
Galícia	46.199	1.083	87	47.369	786.762	60,20	60,60	64,02	63,89
Madrid	120.954	923	121	121.998	2.245.621	54,32	61,00	62,19	63,50
Múrcia	23.302	268	35	23.605	422.034	55,93	61,43	74,42	81,75
Navarra	12.609	173	9	12.791	210.551	60,75	63,70	69,27	78,15
País Basc	43.367	373	53	43.793	708.746	61,78	70,67	75,37	78,03
La Rioja	5.551	46	6	5.603	98.319	56,98	64,39	65,15	70,64
Ceuta	840	16	0	856	14.687	58,28	55,00	75,84	70,24
Melilla	452	15	0	467	13.293	35,13	43,44	45,83	46,94
Nacional	865.167	10.474	955	876.596	14.205.824	61,70	65,69	71,38	74,42

* L'índex d'incidència està calculat per 1.000 treballadors.

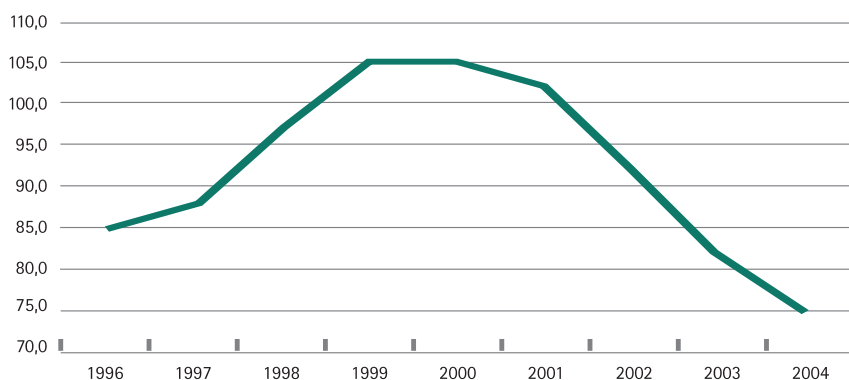
Font: IMTAS.

QUADRE II-41. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2001-2004)

	2001	2002	2003	2004	Variació 03/04	(%)
Lleus	30.321	28.577	25.015	24.217	-798	-3,2
Greus	307	227	307	230	-77	-25,1
Mortals	23	4	9	18	9	100,0
Total	30.651	28.808	25.331	24.465	-866	-3,4

Font: Conselleria de Treball i Formació.

Gràfic II-13
Evolució de la incidència d'accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents lleus (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)

Font: Institut de Salut Laboral de les Illes Balears.

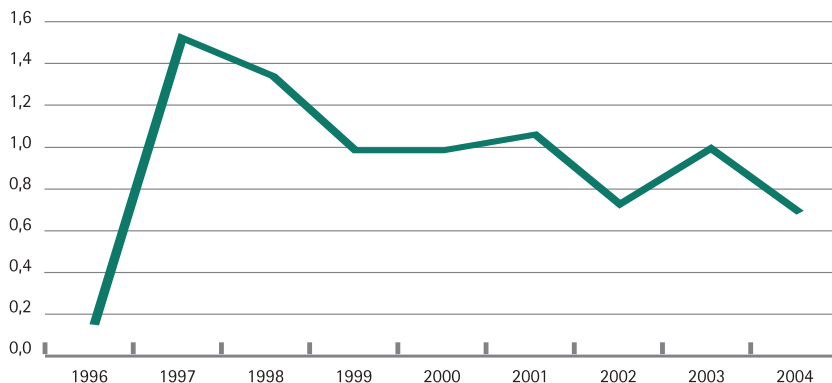
tipus d'accident, que és el majoritari, es veu que des de mitjan dècada dels noranta comença una tendència creixent que es manté estable entre l'any 1999 i l'any 2000 i que comença a decréixer ràpidament a partir del 2000. (Vegeu el gràfic II-13.)

En el cas dels accidents considerats greus també, l'any 2004 s'ha produït una disminució en el nombre d'accidents, que han estat un 27,55% menys que l'any 2003.

En el gràfic II-14 s'observa l'evolució històrica d'aquest indicador de sinistralitat, que ens mostra com la pujada en el nombre d'aquests tipus d'accidents que es produí l'any 1997, si bé es va reduir un poc els anys 1998 i 1999, en els darrers anys s'ha mantingut més o menys estable, llevat de l'any 2002, que es nota una baixada en aquest tipus d'accidents, baixada que s'ha repetit l'any 2004. (Vegeu el gràfic II-14.)

Gràfic II-14

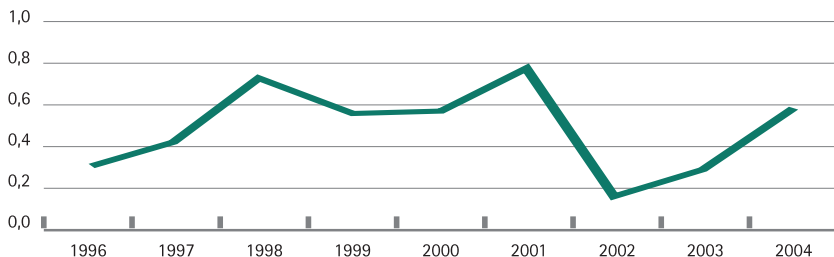
Evolució de la incidència d'accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents greus (nombre d'accidents per 1.000 treballadors)

Font: Institut de Salut Laboral de les Illes Balears.

Gràfic II-15

Evolució de la incidència d'accidents en la jornada de treball, amb baixa, a les Illes Balears: accidents mortals (nombre d'accidents per cada 1.000 treballadors)

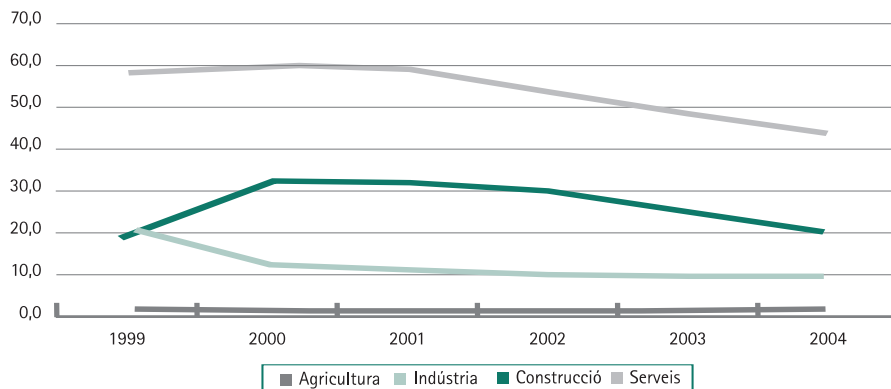
Font: Institut de Salut Laboral de les Illes Balears.

Pel que fa als accidents mortals, l'any 2004, com ja hem dit, varen morir devuit treballadors en accidents laborals, el doble que l'any 2003. Es tracta d'un punt molt difícil de comentar per la claríssima transcendèn-

cia que té, però podem dir que les morts d'aquests tipus que es varen produir al llarg del 2004 reflecteixen una evolució ascendent de la incidència dels accidents mortals a les Illes Balears.²² (Vegeu el gràfic II-15.)

22. Les circumstàncies d'aquests accidents segons l'ISLIB són les següents: onze infarts en el lloc de feina, un accident de trànsit, una electrocució, un aneurisma d'aorta i tres despenaments de materials i de càrrega.

Gràfic II-16
Índex d'incidència per sectors d'activitat: Illes Balears (1999-2004)

Font: Institut de Salut Laboral de les Illes Balears.

Les Illes Balears l'any 2004 tenen, com va passar el 2003, un índex d'incidència (nombre d'accidents de treball per cada mil treballadors) de la sinistralitat laboral molt alt, del 76,44. Així i tot, el nombre d'accidents en relació amb les persones ocupades va ser 6,03 punts inferior l'any 2003 i en la línia descendent que ja s'inicià el 2000.

Aquest índex d'incidència per sectors d'activitat ha estat menor en el cas dels sectors de la construcció i els serveis, que han disminuït respecte de l'any 2003 (un 1,83 i un 3,25, respectivament), i major respecte dels sector agrari i la indústria (l'índex d'incidència en aquests sectors ha augmentat un 0,06 en el cas del sector agrari i un 0,2 en el cas del sector industrial).

La distribució dels accidents per sectors econòmics mostra una forta concentració

en el sector serveis, sector que dona feina al 75% dels treballadors registrats a les Balears. El 58,35% del total d'accidents de treball va tenir lloc en feines relacionades amb el sector serveis; el 28,47% es va donar en la construcció; l'11,74%, en la indústria, i, finalment, l'1,43% restant es va produir en el sector agrari. Aquesta distribució d'accidents per sectors d'activitat es correspon amb la distribució de l'ocupació en la nostra economia, molt terciaritzada, amb un fort pes de la construcció i amb una indústria escassa i un sector agrícola mínim. (Vegeu el gràfic II-16.)

El nombre d'accidents de treball per illes ens indica un increment durant el 2004 a les illes de Menorca i Eivissa, concretament del 13,4% i del 16,1% (respectivament, 215 i 385 accidents més que el 2003), i una disminució del 6,9% a Mallorca (concretament 1.466 accidents menys).²³ (Vegeu el quadre II-42.)

23. Per problemes d'abocat de les dades estadístiques, la periodificació d'aquestes dades pot estar distorsionada.

QUADRE II-42. ACCIDENTS EN JORNADA DE TREBALL, AMB BAIXA, SEGONS EL GRAU DE LESIÓ. ILLES BALEARS (2001-2004)

	2003				2004				Var. 03/04	%
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total		
Mallorca	21.068	256	8	21.332	19.662	190	14	19.866	-1.466	-6,9
Menorca	1.583	22	0	1.605	1.806	13	1	1.820	215	13,4
Eivissa-Formentera	2.364	29	1	2.394	2.749	27	3	2.779	385	16,1
Total	25.015	307	9	25.331	24.217	230	18	24.465	-866	-3,4

Font: Direcció General de Salut Laboral.